

DEK

DEMOKRATİK EĞİTİM KURULTAYI

1978

GENÇLİĞİN EĞİTİM SORUNLARI

SOSYALİST GENÇLİK BİRLİĞİ
MERKEZ GÖREVLİSİ

TÜSTAV
ZAFER HAYRAN

- panel -

töb-der

A. Akay

TÜSTAV

Halkevleri Basımevi — 17 65 53

TOPLUM, KÜLTÜR, EĞİTİM

İnsanlar yaşayabilmek, varlıklarını sürdürebilmek ve geleceklerini güvence altına alabilmek için üretimde bulunmak zorundadırlar. Üretim süreci onların doğa ile olduğu kadar birbirleri ile de çeşitli ilişkilerde bulunmalarını ve bu ilişkileri sürekli olarak geliştirmelerini zorunlu kılar. Zaten yaradılışları gereği doğanın orta yerinde tek tek bireyler olarak yaşamaya, üretim yapmaya ve soylarını sürdürmeye muktedir değildirler. Ayrıca bugün dünyamızda insan elinin iz bırakmadığı, değişikliğe uğratmadığı herhangi bir «bakır» alan da kalmamıştır. Bütün bu nedenlerden dolayı insanlar, kaçınılmaz ve zorunlu olarak, verili bir toplum ya da topluluk içinde yaşamak ve varlıklarını sürdürmek durumundadırlar. Söz konusu toplum ise, maddi üretimin belirli bir tarzı üzerinde şekillenir ve yükselir. Bu bakımdan, gerek üretim alanında, gerekse insan hayatının diğer alanlarında her şey toplumsal bir karakter taşır.

Toplumların (ve insanlığın) tarihsel gelişim süreci içerisinde, hem maddi üretim alanında ilerlemelere yol açan pek çok bilgi, bulgu ve deneyler kazanılmış, araçlar, yöntem ve teknikler geliştirilmiştir; hem de üretim ilişkilerinin büründüğü biçimlere bağlı olarak, toplumsal hayatı düzenleyen kurum ve kurallar, dini, felsefî, ahlâkî, sanatsal şekillenmeler yaratılmıştır. Bu maddi ve manevi değerler bütünlüğüne kültür denir. Bununla birlikte kültür maddi ve manevi ürünlerin basit bir toplamından daha fazla bir şeydir. «İnsanların yaratıcı güçlerinin ta-

rihsel gelişim düzeyleri ile bu yaratıcı güçlerin, içinde ortaya çıkıp geliştikleri tarihsel biçimleri ve bu yaratıcı güçlerin hem maddileşmesi, hem de ifadesi olan maddi ve manevi kazanımları arasındaki karşılıklı etki sürecinin sonuçları»nı (1) da içerir.

«Kültürün temel konusu, insan yeteneklerinin, becerilerinin ve yetkilerinin ortaya konup her yönüyle geliştirilmesi, doğanın ve toplumsal yaşam sürecinin bilinçli olarak denetlenmesini sağlayan insanın varlık güçlerinin serpilip olgunlaştırılmasıdır.» (2)

Eğitim, her toplumun zorunlu yaşama ve gelişme koşullarından biridir; bu bakımdan genel ebedi ve zorunludur ve besbelli ki, kültür ile çok yakından ilişkilidir. Eğitimi, toplumun sahip olduğu kültürel değerlerin, üretimin ve toplumsal hayatın sürdürülmesi amacıyla kitlelere, özellikle de genç kuşaklara aktarılması ve benimsenmesi yolundaki çabalar bütünlüğü olarak tanımlamak mümkündür. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere, eğitimin temel konusu ile kültürün temel konusu aynıdır, hiç değilse aralarında pek çok ortak yan vardır. Öte yandan, kültürün en önemli unsurlarından olan maddi ve manevi ürünler, aynı zamanda, bu temel konunun işlenmesine hizmet etmek üzere, eğitimin malzemesini oluştururlar.

Bununla beraber, «kültür tarihsel bir fenomendir; özü ve içeriği, ancak mevcut sosyo-ekonomik kuruluşla birlikte ele alınınca anlaşılır. Her sosyo-ekonomik kuruluş, geçmişin kültür mirasını kendi koşullarına ve ihtiyaçlarına göre kısmen devralıp değerlendirerek ve kısmen reddederek kendi kültürünü ortaya koyar.» (3) Öte yandan, her sosyo-ekonomik kuruluşun sahip olduğu kültürün kendi içinde uyumlu, yekpare bir bütün olmadı-

ği apaçık bir olgudur. Çünkü ilkel sınıfsız toplumların parçalanmasından sosyalist toplumun kuruluşuna kadar geçen çağlar boyunca varolan her toplum (sosyo-ekonomik kuruluş), deyim yerindeyse, kendi bağrında barındırdığı çıkarları birbirine aykırı «toplum»ların birliği üzerinde yükselmiştir. Her toplumun bağrında varolan sınıflardan bir tanesi, çalışan insanların, emekçilerin o zamana değin yaratıp geliştirdikleri üretim araçlarını (maddi kültürel ürünlerin en büyük ve en önemli kısmını) kendi özel mülkiyeti altında toplamak suretiyle, varlıklarını sürdürülebilmek için üretimde bulunmak zorunda olan geniş halk yığınlarını kendisine mecbur etmiştir. Bu şekilde, onları İstedikleri koşullarda çalıştırma ve yarattıkları değerlere el koyarak sömürme olanağını elde etmiş ve elinde tutmuştur. Kuşkusuz, toplumsal hayatın sürabilmesi için zaruri olan üretim araçlarını özel mülkiyetleri altında toplamakla, egemen sınıflar, toplumsal hayatı düzenleyen kurum ve kuralları da tayin etme; dini, ahlâki, felsefi ve sanatsal şekillenmelere kendi ideolojilerinin damgasını vurma olanağına kavuşmuşlar, onları kendi sınıf egemenliklerini sürdürmenin birer aracı haline getirmişlerdir. Bu bakımdan, «Her ne kadar halk kitleleri ve özellikle doğrudan üreticiler her sosyo-ekonomik kuruluşun en önemli kültür dayanağını oluştururlarsa da, uzlaşmaz çelişkilere sahip sınıflı toplumlarda kültürel kazanımların, özellikle manevi-düşünsel kazanımların çoğu egemen sınıfların tekelinde toplanır ve halk kitlelerinden saklanır. (4) Aynı şekilde eğitim de, toplumsal gelişim yasalarına bağlı olarak her toplum düzeninde özgül nitelikler kazanır, sözkonusu egemen sınıfın amaçlarına tabi olur ve halk kitlelerinden saklanır.

Bununla birlikte, tarihin seyrinin de gösterdiği gibi, hiçbir sınıf egemenliği mutlak değildir. Sömürülen ve ezi-

len sınıflar, tarih boyunca, kendilerini sömüren ve ezen sınıfların egemenliğine son verebilmek ve kendi düzenlerini kurabilmek için sürekli mücadele içinde olmuşlardır. Kuşkusuz bu mücadele sadece siyasi planda kalmamış, hayatın bütün alanlarında yansımalarını bulmuştur. Bu çok yönlü sınıflar mücadelesi içinde, egemen sınıfların ideolojik damgasını taşıyan kültür ve eğitimin yanısıra, emekçi sınıfların damgasını taşıyan ilerici, demokratik bir kültür ve eğitimin unsurları da filizlenip boy vermiştir.

KAPITALİZM :

Bugün dünya nüfusunun yarısından çoğu, emperyalist - kapitalist sistemin sömürü ağı içerisinde yaşamaktadır. Kapitalist toplum, üretim araçlarını kendi özel mülkiyeti altında toplayan sermayedarlar sınıfının, ücretli köle olarak çalıştırdığı ve sömürdüğü işçi sınıfı ve emekçi yığınlar üzerindeki egemenliği ile belirlenir. Bu temel niteliği yanında, Kapitalizmin, yüzyılın başında emperyalist aşamaya sıçraması ile birlikte dev tekeller her ülkede ekonomiyi denetim altına almaya ve burjuvazi içerisinde sivrilen bir avuç tekelci parababaları zümresi de toplumun tümü üzerinde egemenlik kurmaya ve kaderine yön vermeye başlamıştır. Emperyalizm aşaması kapitalizmin çürümeye ve çökmeye yüz tuttuğu, artık tamamen gericileşmiş bulunan, üretime ve topluma hiçbir katkısı bulunmayan asalak tekelci burjuvazinin egemenliğinin, üretici güçlerin gelişmesine ve toplumların ilerlemesine ayak bağı olduğu bir aşamadır. Kapitalizmin artık miyadını doldurduğu ve yeni bir üretim tarzının, yeni bir toplumsal düzenin doğum sancılarının çekildiği aşamasıdır.

KAPİTALİST ULUS VE KÜLTÜR :

Kapitalizm, kendinden önceki bütün üretim biçimleri ve kalıntılarıyla savaşmış onları yıkararak, üretim araçlarını habire değişikliğe uğratarak ve bu yoldan onlarla birlikte bütün toplumsal ilişkileri ve şekillenmeleri değişikliğe uğratarak yükselmiştir. Toplumların evrimleşme sürecine de, küçük, dağınık ve birbirinden kopuk topluluklar arasında ekonomik yaşam, toprak, dil, sosyo-psikoloji ve kültür ortaklığını (birliğini) gerçekleştirerek, uluslaşma basamağını getirmiştir.

Ancak kapitalist ulus da çıkarları birbirine zıt sınıflara bölünmüş bir toplumdur. «Sınıflı toplumun kültürü» ise, «çeşitli sınıfların çıkar ve ideolojilerinin damgasını taşıdığı için sınıfsal karakterlidir. Bu sınıfsallık, özellikle manevi ve düşünsel kültür ürünleri, yaşam biçimleri, ahlak ve adetler için geçerlidir. Öte yandan, maddi kültürün bazı alanları da, sınıf çıkarlarının etkisi altındadır. Bu nedenle, uzlaşmaz sınıflarla belirlenmiş her sosyo-ekonomik kuruluşta» olduğu gibi, kapitalist toplumda da, «tüm ulusun ya da halkın ortak bağdaşık bir kültüründen söz etmek olanaksızdır.» (5) Çünkü kapitalist ulusun egemen sınıfı burjuvazi, kültüre de damgasını vurmuş ve onu kendi sınıf egemenliğini sürdürmeye yarayacak bir araç haline getirmiştir. Bununla birlikte «Her ulusal kültürde», bu egemen burjuva kültürünün yanısıra, «demokratik ve sosyalist bir kültürün unsurları bulunur. Çünkü her ulusta, yaşam koşullarıyla demokratik ve sosyalist bir ideoloji üreten, sömürülen ve baskı altında tutulan bir kitle vardır.» (6) Öte yandan, kapitalizm, doğası gereği gitgide büyüyen ölçülerde üretimde bulunmak durumundadır. Bunun sonucu olarak da durmadan genişleyen bir pazara ihtiyaç duyar. İşte

bu ihtiyacın zorlamasıyla kapitalizm, her türlü coğrafi, mahalli ve ulusal sınırı parçalayıp aşarak bütün dünyayı tek bir pazar haline getirmiştir. «Eski mahalli ve milli içine kapanıklık ve kendine yeterliğin yerini çok yönlü ilişkiler, bütün milletlerin evrensel bağımlılığı almıştır. Maddi üretim için geçerli olan zihni üretim için de geçerlidir. Tek tek milletlerin fikir eserleri herkesin ortak malı olmuştur.» (7) Bu şekilde, tek tek ulusların kültürleri herkesin, bütün dünyanın ortak malı olmaya başlamıştır.

EMPERYALİZM AŞAMASI :

«Kapitalizm; gelişiminin belirli ve çok yüksek bir derecesinde, temel özelliklerinden bazıları kendi karşıtlarına dönüşmeye başladığı zaman, kapitalist emperyalizm haline gelmiştir. (...) Bu süreç içinde iktisadi yönden en önemli olay kapitalist serbest rekabetin yerine kapitalist tekellerin geçmesidir. (8) Kapitalist tekel grupları... kendi ülkelerinin bütün üretimine çok veya az mutlak ölçüde sahip olarak, ilkin içpazarı bölüşürler. Ancak kapitalist düzende içpazar zorunlu olarak dış pazara bağlıdır.» Emperyalist aşamanın başlıca özelliklerinden olan «sermaye ihracı arttıkça ve büyük tekel gruplarının yabancı ülkeler ve sömürgelerle ilişkileri ve 'nüfuz bölgeleri' her bakımdan genişledikçe, 'pek doğal olarak', işler, bu gruplar arasında genel bir anlaşmaya ve uluslararası kartellerin kurulmasına» (9) yönelmiştir. Bu gelişme sonucunda, gitgide uluslararası bir karakter kazanan tekeller «dünyayı mevcut sermayeleri ve güçleri oranında iktisadi yönden paylaşmışlardır». (10)

Görüldüğü gibi emperyalist kapitalizm üretimin ve buna bağlı olarak toplumsal hayata ilişkin herşeyin, git-

gide daha geniş uluslararası boyutlara ulaştığı, uluslararası bir karaktere büründüğü bir çağdır. Bu gelişmenin kültür ve eğitim üzerinde yansımalarını bulması doğal ve kaçınılmaz bir şeydir. Maddi ve manevi üretimin tek bir dünya kültürüne doğru en hızlı gelişimi, sınıflı toplumların son biçimi olan kapitalizm çağında yer alır. Emperyalizm, kapitalizmin kendi yarattığı olan ulusal sınırları ve onlarla birlikte kültürel farklılıkları da çiğneyip aşarak, bu sürece hız kazandırır ve gitgide uluslararası bir karakter kazanmakta olan kültüre kendi gerici ideolojisinin damgasını vurur.

Öte yandan, emperyalizm döneminin başlıca özelliklerinden olan tekelcilik, «şaşmaz bir şekilde bir durgunluk ve çürüme eğilimine yol açar.» (11) Serbest rekabetçi kapitalist ekonominin yerini alan tekelci ekonomi, bir noktaya kadar, ilerlemedeki itici öğeleri yok eder; bunun sonucu olarak da bütün ilerlemeleri frenler. Kısacası, «mali oligarşinin etkisinden ve serbest rekabetin kaldırılmasından doğan sonuçlarla her planda bir gericilik» (12) emperyalizm çağının karakteristik özelliklerindedir. Bu bakımdan, emperyalizm çağında egemen olan kültürün, kapitalizmin ve burjuvazinin kendi asalak, çürümüş, ahlâken çökmüş ve gericileşmiş yapısına uygun, gerici ve yoz bir karakter taşıdığı ortadadır. Toplumların ilerlemesine ket vuran kapitalist düzenin sürmesine hizmet eden bu egemen kültürün kitlelere ve genç kuşaklara aşılması, benimsetilmesi amacıyla sürdürülen eğitim çalışmaları da ister istemez gerici bir karakter taşır.

Ancak kapitalizm daha doğarken, günü gelip de koşullar olgunlaştığında kendi varlığını sona erdirecek uzlaşmaz çelişkilerle dünyaya gelmiştir. Kapitalist toplu-

mun bağıında taşıdığı ana çelişki üretimin toplumsal karakteri ile üretim araçlarının ve üretilen değerlerin mülkiyetinin özel ellerde toplanması arasındaki uzlaşmaz çelişkidir. Emperyalist kapitalizm, üretimin toplumsal karakterini azami ölçüde arttırarak, buna karşılık üretim araçlarının ve üretilen zenginliklerin bir avuç tekelci parabalaları zümresinin özel mülkiyetinde toplanmasına yol açarak bu çelişkiyi iyice derinleştirmiştir. Tekelci kapitalistler zümresi ve müttetikleri ile toplumun geri kalan tüm kesimleri arasında geniş bir uçurum yaratmıştır. İşte emperyalizm, bu nedenle, kapitalizmin cançekişme dönemidir! sosyalizmin arefesidir.

Buna karşılık kapitalist toplumda işçi sınıfı, her türlü sömürüye ve tahakküme son verme görevini yerine getirmekle tarihsel bakımdan yükümlü genç, dinamik ve gürbüz bir sınıftır. Diğer sömürülen ve ezilen sınıflara, tekelci burjuvaziye ve öteki sömürücü güçlere karşı mücadelede önderlik ederek, onları ortak çıkarlar doğrultusunda birleştirip seferber ederek sınıflı toplumların tarih sahnesindeki son biçimi olan kapitalizme son verme görevini icra eder.

SOSYALİZM :

İşte Ekim 1917'de yeryüzünde ilk kez sömürü ve zulmün boyunduruğu kırılmış, emperyalist zincirin o dönemdeki en zayıf halkası olan Rusya'da emekçi halk kitleleri işçi sınıfının öncülüğünde kapitalizme son verip sosyalizmi kurarak insanlığın önüne özgür ve aydınlık bir geleceğin ufuklarını açmışlardır. O günden bugüne değin emperyalist zincirin pek çok zayıf halkası daha koparılmıştır. Büyük Ekim Devrimi ile açılan çığırda za-

fer üzerine zafer kazanan sosyalizm, bugün yeryüzünün üçte birinde egemen olan bir sistem, dipdiri bir gerçeklik haline gelmiştir.

Sosyalist devrimi başarmış olan bu ülkelerde işçi ve emekçi yığınlar için, emperyalizmden bağımsızlığını kazanmış olan halklar için her türlü gelişme yolu açılmıştır. Toplumsal gelişmeye ayakbağı olan, her türlü sömürü ve tahakkümün önkoşulu olan ve halk kitlelerinin yarattıkları tüm zenginliklerin bir avuç sömürücü ile uşaklarının ellerinde toplanmasını sağlayan üretim araçlarının öze! mülkiyetine son verilmiş, üretimin toplumsal karakterine uygun olarak, üretim araçlarının kolektif mülkiyeti getirilmiştir. İşçi ve emekçi halk yığınları toplumsal üretimin gelişmesine, bilimsel ve teknik ilerlemeye ve evrensel hale gelmiş bulunan üretim araçlarına sahip çıkmışlardır.

SOSYALİST TOPLUMDA KÜLTÜR :

Bu ülkelerde geçmişte egemen olan ve burjuvazinin damgasını taşıyan gerici ve yoz karaktere sahip kültür, yerini çoktan sosyalist kültüre bırakmıştır. Sosyalist devrim ve sosyalist toplumun kurulması, yeni, nitelikçe daha yüksek bir kültüre yol açar. Sosyalizm, geçmişin kültür mirasına sahip çıkar. Hem de sadece kapitalist toplumun değil, insanlığın tarih boyunca biriktirdiği tüm kültürel zenginliklere sahip çıkar. Ancak bunu yaparken, geçmişin kültür mirasını olduğu gibi benimsemez. Onu eleştireci bir bakışla gözden geçirir ve insanlığın geleceği açısından değerlendirir. Daha önce ortaya konmuş bulunan kültürün demokratik ve sosyalist öğelerinden hareket eder. Aynı zamanda, insanlığın tüm ilerici kültürünü özümlemeler ve kendi ürünleriyle zenginleştirir.

«Sosyalist kültür devrimi, emekçileri kültürden ayıran tüm eski engelleri ortadan kaldırır ve tüm halka, kültürün kazanımlarına götüren yolu açar. Kültür ve kültürü yaratanları emekçilerin yaşamı ile sıkıca kaynaştırır. Sosyalist devlet, Marksçı - Leninci partinin önderliğinde kültürel - eğitsel işlevini yerine getirir ve kültürel gelişim sürecini, sosyalist toplumun kuruluş ve gelişiminin bir parçası olarak planlı ve bilinçli bir biçimde yönlendirir. Sosyalist kültür işçi sınıfı ideolojisiyle yoğrulur, şekillenir ve bu nedenle sosyalist öze kopmaz bir biçimde bağlı olan hümanist fikirlerle doludur. Bu kültür, sömürü ve baskıdan arınmış insanlar arasındaki yeni ilişkilerin bir ifadesi olup, onların, yaratıcı yeteneklerini toplumsal faaliyetin her alanında geliştirmelerini sağlar.» (13)

Bunun yanında sosyalizm, daha kapitalizm koşullarında artan ölçülerde uluslararası (ama kozmopolit ve yoz) bir nitelik kazanmaya başlayan kültürü, tamamen uluslararası bir niteliğe kavuşturur. Böylece, insanlığın toplumsal evriminin perspektifine uygun olarak, tutarlı demokrat ve sosyalist proletaryanın uluslararası kültürünü gerçekleştirmekte ve zenginleştirmektedir. «Sosyalist kültür, ulusal ile uluslararası olanın karşılıklı olarak sarmaşan birliğini oluşturur; içeriği ve gelişim yönü ile sosyalist, ulusal ifade biçimleri ile çok çeşitli, ruhu ve karakteri bakımından ise uluslararası bir kültürdür»(14)

SOSYALİST TOPLUMDA EĞİTİM :

İşte sosyalist toplumun insanı böylesi bir kültürel zenginlikler beslenip yetiştirilir. Bu nedenle sosyalist toplumun insanı, deyim yerindeyse, «yeni tip» bir insandır. Sömürü ve sömürücü sınıfların tahakkümü ortadan

kaldırılmış olduğu için; üretici güçlerin gelişimine ve toplumun ilerlemesine ayakbağı olan etkenler yokedilmiş olduğu için; sosyalizm, insanlık tarihindeki, içinde «her insanın özgürce gelişmesinin, bütün herkesin özgürce gelişmesinin şartı» (15) olduğu ilk toplum düzenidir. Sosyalist toplumun insanı da böyle özgür bir ortamda doğup büyüdüğü ve yetiştiği için, sınıflı toplumun insanından farklıdır.

Kültür ve eğitim, sosyalist toplumda da elbette bir sınıfın, işçi sınıfının ideolojik damgasını taşır. Çünkü sosyalist toplum da sınıfsız bir toplum değildir ve bağrında henüz sınıfsal çelişkileri barındırmaktadır. Ancak sosyalist devrimi başaran ve toplumun egemen sınıfı durumuna yükselen işçi sınıfı, tarih boyunca sömürüye ve baskıya kaynak olan üretim araçlarının özel mülkiyetine son verip yerine kolektif mülkiyeti geçirmekle, kendisinin de dahil her türlü sınıf egemenliğine son verme yolunda dönüşü olmayan bir adım atmıştır. Bu bakımdan, sosyalist toplumda artık toplumsal sınıf ve kesimler arasında uzlaşmaz çelişkiler yoktur; varolan çelişkiler de, bizzat sınıfların kendilerinin sönmeye doğru gitmeleri ve aralarındaki farklılıkların azalması nedeniyle, gitgide zayıflamakta, sönmeye yüz tutmaktadır. Kısaca sosyalist toplumlar, tarihsel gelişme eğilimi doğrultusunda, her geçen gün sınıfsız topluma bir adım daha yaklaşmaktadırlar. Bu somut durum ülke çapında ve giderek evrensel ölçülerde, sınıflar mücadelesinin kültür ve eğitim alanlarındaki yansımaları olan farklı ideolojilerin ve farklı unsurların çatışmasını zayıflatmakta, yerini gitgide artan bir uyuma terketmesine imkân vermektedir. Sosyalist toplumda kültür ve eğitim bir muharebe alanı olmaktan çoktan çıkmıştır. İşçi sınıfının toplumda

belirleyici olan ve gitgide derinleşen ideolojik etkinliği bu uyumu her geçen gün daha da pekişmektedir.

Sosyalizmin gerçekleştirilmesi ve sınıfsız topluma ulaşılması ancak kitlelerin kendi eseri olabilir. Bu bakımdan, işçi sınıfının ve bütün emekçilerin sosyalist bilincini geliştirmek, yeteneklerini ilerletmek ve sistemli bir şekilde bilgilerini artırmak sosyalist devrimin en temel görevlerindedir. Bu görevin başarıyla yerine getirilebilmesi için, sosyalist toplumda, üretim süreci ile eğitim sürecinin birliği sağlanır. Bir yandan toplumsal üretim süreci toplumun bütün üyelerinin çok yönlü ve özgür bir şekilde gelişiminin ve en yüksek refahının sağlanması için planlı bir şekilde örgütlenirken, aynı zamanda, kişiliğin özgür ve çok yönlü gelişiminin zorunlu bir önkoşulu olarak, genel ve geniş kapsamlı bir eğitim verilir. Emekçiler arasında yeni bir çalışma tarzının ve disiplinin geliştirilmesi de sosyalist eğitimin başlıca unsurlarından biridir.

Marks'ın «çok yönlü, gelişmiş insan yetiştirilmesinin tek yöntemi» olarak öngördüğü «belli bir yaşın üzerindeki bütün çocuklar için üretici çalışma ile ders görmeyi ve beden eğitiminin birleştirilmesi» hem ancak sosyalist toplumda gerçekleşebilmekte, hem de doğal olarak toplumsal üretimin artmasına ve sosyalizmin gelişip güçlenmesine hizmet etmektedir. Bu bakımdan genel ve politeknik (üretimin bütün temel dallarını teorik ve pratik olarak tanıttıcı) eğitim, sosyalist ülkelerin eğitim sisteminin temelini oluşturur. Derslerin, çocukların toplumsal üretici çalışmalarıyla sıkı bir şekilde birleştirilmesi de, sosyalist ülkeler eğitiminin ana özelliklerindedir. «Geleceğin ideal toplumunu, dersleri genç kuşağın üretici çalışmalarıyla birleştirmeden düşünmek

mümkün değildir; hiçbir zaman ne üretici çalışma olmadan ders ve eğitim, ne de eşzamanlı gösterme ve eğitim olmadan üretici çalışma, tekniğin ve bilimin günümüzdeki durumuna uygun bir düzeye çıkarılabilir.» (16)

Özetle;

- «Eğitimin, sınıf savaşımına ve üretici çalışmaya katılmasıyla birleştirilmesi,
- İnsanlık tarafından oluşturulmuş bilgilere eleştirici bir şekilde sahip çıkılması,
- Emekçilerin topluca ve ortak faaliyet içinde eğitilmeleri», (17)

sosyalist eğitimin pedagojik ilkelerini oluşturur.

Sosyalist ülkelerde öğretim kurumlarında ve hayatın her alanında gençliğe ve kitlelere verilen eğitim, muhtevası bakımından, kuşkusuz yalnızca ülke içinde sosyalizmin inşası, üretimin arttırılması, yığınların kültür ve bilinç düzeylerinin yükseltilmesi doğrultusundaki çabalarla sınırlı olmayıp, çok daha zengindir. İşçi sınıfı enternasyonalist bir sınıftır. İşçilerin Birliği, Halkların Kardeşliği ilkesi, onun her alanda izlediği politikada ve pratik çalışmalarında belirleyici niteliktedir. Bir ülkede iktidarı ele geçirip sömürüye ve sömürücü sınıfların egemenliğine son vermekle, kuşkusuz en önemli enternasyonalist görevlerinden birini yerine getirmiş olur. Yeryüzünün bir parçasını oluşturan kendi ülkesinde sömürünün bir daha hortlamaması, insanlığın bir kesimini oluşturan kendi ulusu içerisinde yüksek bir refah seviyesinin gerçekleştirilmesi, yurttaşların özgür ve çok yönlü gelişiminin sağlanması ve sınıf farklılıklarının giderilmesi için harcadığı çabalarla yeryüzünün her parçası üzerinde sınıfsız bir top-

lum düzeninin kurulması yolunda adım adım ilerler. Bu amaca uygun olarak, kapitalist toplumda «burjuvazinin sınıf egemenliğinin bir aracı olan eğitimi, toplumun sınıflara ayrılmasının ortadan kaldırılması için bir araç» (18) haline getirir. Gene bu amaçla, sosyalist toplumda «okul sadece sosyalizmin genel ilkelerini aktarmak için değil, aynı zamanda sınıfsız toplumu nihai olarak kurabilecek bir kuşak yetiştirebilmek için» (19) görev yapar. Öte yandan, sosyalist ülkelerde gerçekleştirilen bu, «biçimi bakımından ulusal, fakat özü bakımından enternasyonalci bir kültür anlayışı çerçevesinde eğitim ve öğretim» (20) işçi sınıfı iktidarının tek bir ülkedeki egemenliğinden uluslararası bir egemenliğe (işçi sınıfının bütün dünya politikası üzerinde belirleyici bir etkide bulunabileceği, en azından birkaç ileri ülkedeki egemenliğine) hizmet eder. İşte sosyalist ülkelerin egemen sınıfı olan işçi sınıfı, kültür ve eğitim alanında da böylece, sınıfsız bir dünya toplumunun gerçekleştirilebilmesi yolundaki tüm çabaların bütünlüğü demek olan enternasyonalizmi hayata geçirmiş olur.

Çağımızda, enternasyonalist dünya işçi sınıfı ve emekçileri ile sömürücü sınıflar arasındaki mücadelenin belirleyici çatışmaları sosyalist sistem ile emperyalist sistem arasında cereyan etmektedir. Sosyalist sistem, gitgide artan gücü ve her geçen gün kazandığı yeni mevzilerle, bugün dünyanın ileriye dönük gelişiminin tayin edici gücü durumundadır.

Sosyalist sistem ile emperyalist sistem arasında kıyasıya süregiden bu ölüm-dirim kavgası, kültür ve eğitim alanlarına da bütün yoğunluğu ile yansımaktadır. Sosyalist sistem ülkelerinin bu alanlardaki başarı ve kazanımları, kapitalist ülkelerde sömürü ve baskıya karşı mücadele eden işçi sınıfı ve emekçi yığınlarla, emper-

yalist sömürü boyunduruğundan kurtulmak, bağımsızlıklarını korumak için savaşıyan uluslara ve insanlığın tüm ilerici güçlerine ışık tutmakta, yol göstermekte, sömürünün ve sömürücü sınıfların tahakkümünün bir aracı olan emperyalist kültür ve eğitim politikasının etkilerini geriletmede onlara yardımcı olmaktadır.

ULUSAL KURTULUŞ HAREKETLERİ, KÜLTÜR VE EĞİTİM :

Dünyamızın ileriye dönük gelişimine yön veren dünya devrimci sürecinin bileşenlerinden biri de ulusal kurtuluş hareketleridir. Uluslaşma süreci yeryüzüne kapitalizmin getirdiği bir toplumsal yaşam biçimi olduğu için, ulusal bağımsızlık ve kurtuluş mücadelesi de halkların gündemine kapitalizmle girmiş bulunan bir olgudur. Ancak kapitalizm, daha önce de belirttiğimiz gibi, hem bütün dünyayı tek bir pazar halinde birleştirmiştir; hem de kendisiyle birlikte, bu pazarda egemenlik savaşına tutuşmuş olan ileri kapitalist ülkelerin, dünyanın geri kalmış halkları üzerinde tahakküm kurmalarını getirmiştir. Bu olgu, emperyalizm aşamasında çok daha geniş boyutlara ulaşmıştır. «Kapitalizmin tekelci dönemine, mali sermaye dönemine geçişi ile dünyanın paylaşılması için yürütülen mücadelenin ağırlığı birbirine bağlı şeylerdir.» (21) «Sömürge politikasının yoğunluk kazanması ve sömürgeler için yapılan savaşın iyice ağırlık kazanması mali sermaye dönemine rastlar.» (22) Emperyalizm döneminde «dünya bir avuç tefeci devlete ve bir borçlu devletler çoğunluğuna bölünmüş bulunmaktadır.» (23) Bu olgunun politik plandaki ifadesi ise, dünyanın; bir avuç emperyalist devlet ile sömürgeleşmiş ya da onlara bağımlı hale gelmiş ülkeler çoğunluğuna bölünmüş

olmasıdır. Bu ülkelerde yaşayan halklar emperyalist sömürünün ağır boyunduruğu altında ezilmektedirler. «Emperyalizm, her yere, özgürlük değil ama egemenlik eğilimleri götüren mali sermayenin ve tekellerin çağıdır.» (24) Ve emperyalizm çağında, «özellikle uluslar üzerindeki baskılar ve ilhak eğilimleri de, yani ulusal bağımsızlığın bozulması da çoğalmaktadır.» (25)

Emperyalizmin bu ilhakçı ve istilacı karakteri kültür ve eğitim alanlarında da görülür. Emperyalizmin tahakkümü altına giren her ülke, aynı zamanda emperyalist kültürün de istilasına uğrar. Kitleler bu kültürün verilerine göre «eğitilmeye», daha doğrusu şartlandırılmaya çalışılır. Bu, elbette emperyalizmin, kendi tahakkümü altındaki ülkelerde, kendi çıkarları doğrultusunda bile olsa kitlelerin tümünü kültür ve eğitimle donattığı anlamına gelmez. Tam tersine, kitlelerin kültür ve eğitimden yoksun kalmaları emperyalizmin daha çok işine gelir ve zaten bugün dünyada kültür ve eğitim düzeyinin en düşük olduğu, cehaletin kol gezdiği ülkeler, yüz yıldan beri emperyalist-kapitalist sömürünün en kahırlısını yaşamış ve yaşamakta olan Asya'nın, Afrika'nın ve Latin Amerika'nın geri kalmış ülkeleridir. Bununla birlikte emperyalizm, bu ülkelerde kültürü ve eğitimi kendi egemenliğini pekiştirmeye ve sürdürmeye yarayacak araçlar olarak, şu ya da bu ölçüde ama mutlaka kullanmaktan da geri durmaz.

Gelgelelim, emperyalizm, girdiği her yere kapitalist ekonomik işleyişi de şu ya da bu ölçüde sokar. Bu da, o «ülkelerdeki çelişkileri iyice derinleştirir; ulusal bilinçleri uyanmakta olan halklarda, o çağrısız konuklara karşı büyüyen direnmeyi uyarır.» (26) Böylece, «bizzat kapitalizm, yavaş, yavaş, boyun eğmiş toplumlara kurtulu-

şun yollarını ya da araçlarını hazırlar.» (27) Emperyalizm, «ilhak, artan ulusal baskılara» yol açtığı kadar ve bunun bir sonucu olarak, «direnmenin daha büyük bir kıvam kazanmasına da yol açar.» (28)

İşte bu şekilde filizlenip gelişen ulusal kurtuluş hareketleri, ilk zaferini Ekim 1917'de Rusya'da kazanmıştır. Çünkü o dönemde Avrupa gericiliğinin kalesi olan Çarlık Rusyası, kendisi de başka ülkeleri sömüren bir devlet olmasına rağmen, hem emperyalist Avrupa devletlerinin bir sömürgesi durumundaydı, hem de bağrında pek çok ezilen ulusu barındıran bir «halklar hapishanesi» idi. Nitekim Büyük Ekim Devriminin kazandığı zaferin korunmasında, özgürlüklerine kavuştuktan sonra, işçi sınıfının önderliği altında emperyalist saldırı ve işgal harekâtına karşı savaştan bu halkların büyük payı vardır.

Büyük Ekim Devriminin zaferiyle, tüm dünya halklarını inim inim inleyen esaret zincirinin bir halkası ilk kez kırılmış oldu. Rusya'da ve daha sonra SSCB'de işçi sınıfı egemenliğinin kesin olarak sağlanması ve sosyalizmin inşası ile, ulusal kurtuluş hareketleri kendilerine her an yardım elini uzatan, her türlü destek ve dayanışmayı sağlayan yenilmez (yenilmezliği sosyalist devletin savunulması sırasında kanıtlanmıştı) bir dost kazandılar. Bundan sonra, ilkönce Türkiye'de olmak üzere, dünyanın pek çok yerinde, emperyalist esarete karşı ulusal kurtuluş savaşı yürüten güçler zafer üstüne zafer kazandılar, emperyalizmin sömürgecilik sistemini parçaladılar.

Elbette bu ulusal kurtuluş hareketleri, politik bağımsızlık elde edilene kadar süren savaş boyunca ve daha

sonra, aynı zamanda bir ulus olabilme mücadelesidir ve kendisiyle birlikte, ulusal karakterde bir kültür ve eğitimi de geliştirmektedir. Bu kültür ve eğitim, emperyalizme karşı verilen mücadele içerisinde şekillenmiş olduğu için, anti-emperyalist bir öze sahiptir. Halkın tüm kesimlerinin ortak çabalarıyla yaratılıp geliştirildiği ve halk kitlelerinin eğilim ve anlayışlarını yansıttığı için de demokratik bir nitelik taşır.

Ulusal kurtuluş hareketleri kapsamında incelediğimiz bu ülkelerin bazılarında gerçi emperyalizme karşı zafer kazanılmıştır ama, sömürü ve baskı hepten ortadan kaldırılmış değildir. Bu nedenle, ulusal bağımsızlığın kazanılmasından sonra sınıf farklılaşmaları ve çatışmaları yoğunluk kazanabilir. Bununla birlikte, son olarak 1976'da Kolombo'da toplanan Bloksuz Ülkeler Konferansında bir kez daha görüldüğü gibi bu ülkelerin büyük çoğunluğunda anti-emperyalist motifler ve sosyalist ülkelerle dostluk ve dayanışma eğilimi oldukça etkindir. Bu bakımdan, ülke içinde sürmekte olan sınıf mücadeleleri kültür ve eğitim alanlarında da yansımalarını bulmakla birlikte, anti-emperyalist ve tutarlı demokrat motiflerin etkinliği hayli yüksektir. Ayrıca bu ülkelerin kültür ve eğitim politikaları da sosyalist sistem ülkelerinin uygulama ve başarılarından etkilenmektedir.

KAPİTALİST ÜLKELER, BURJUVA DEMOKRASİSİ, KÜLTÜR VE EĞİTİM :

Kapitalizmin bir hayli gelişkin bulunduğu kapitalist ülkelere gelince; bu ülkelerin büyük bir çoğunluğu bugün burjuva demokrasisi ile yönetilmektedir. Burjuva demokrasisi ise, toplumların politik örgütlenmesinde kapitalizmin yarattığı yeni bir biçimdir ve özünde de burjuva-

zinin diktatörlük biçimlerinden biridir. Bununla birlikte, her yurttaşın biçimsel, hukuksal yönden eşit olması ve azınlığın çoğunluğa uyması şeklindeki temel ikelere dayanan bir devlet biçimidir.

«Demokrasi bir devlet biçimidir, devletin özel türlerinden biridir. Giderek, her devlet gibi, insanlara karşı örgütlü, sistemli bir kuvvet uygulamasıdır. Ama demokrasi, öte yandan, yurttaşlar arasında eşitliğin, herkesin anayasayı yapma ve devleti yönetme hakkının eşit olduğunun biçimsel olarak kabulü anlamına gelir.» (29)

Ne var ki, bu soyut eşitlik özgürlük vb. kavramları, kendi somut sınıfsal içeriklerinden arındırılarak ele alınmak suretiyle, burjuva ideolojisinde ve sınıflı devlet teorisinde, diktatörlüğe sözde karşı çıkan «saf demokrasi» anlayışının doğmasına yol açmıştır. Oysa demokrasi sınıflarüstü bir olgu değildir. Toplumda eğer belli bir sınıf (ya da sınıflar) üretim ve dolaşım araçlarını kendi özel mülkiyeti altında toplamak suretiyle, çalışan yığınlarca yaratılan toplumsal zenginliklere el koymuş ve koymaya devam etmekte ise «saf demokrasi»den, «herkes için eşitlik ve özgürlük»ten söz edilemez. Burjuva demokrasisinin bizzat kendisi zaten böyle bir eşitsizlik üzerine bina edilmiştir. Mülk sahibi sınıflar (burjuvazi ve varsa ötekiler) tarih boyunca görülen bütün sınıflarda olduğu gibi, bu eşitsizliğe yaslanarak, toplumun geri kalan tüm kesimleri için ve her alanda «ne kadar eşitlik ve özgürlük» olacağını tesbit ederler. İşçi sınıfının ve emekçi yığınların sömürü ve baskıya karşı, iktidar için yürüttükleri mücadele güçlenip yükseldikçe de, bu eşitlik ve özgürlüklerin sınırlarını daha da daraltmak için çabalarını yoğunlaştırırlar, kendi getirdikleri hukuk kurallarını göz göre göre çiğnemekten, zorlandıklarında ve koşullar el-

verdiğinde hepten ortadan kaldırmaktan pervaya duymazlar. «Kapitalist toplumda demokratizm, kapitalist sömürünün dar çerçevesi tarafından her zaman kısıtlanır; temelde her zaman bir azınlık için, sadece mülk sahibi sınıflar için, sadece zenginler için bir demokratizm olarak kalır.» (30) Bu bakımdan, «burjuva demokrasisinin işleme tarzının tümü ve kullandığı yüzeysel hukuk yöntemleri bu demokrasinin gerçek sınıfsal karakterini gizlemeye yöneliktir.» (31)

Kapitalizmin emperyalizm aşamasına sıçramasıyla burjuva demokrasisinin bu niteliği iyice belirgin hale gelmiştir. Kapitalizm başlangıçta, serbest rekabetçi dönemde feodal gericiliğe karşı savaşarak geliştiği için, girdiği her yere «eşitlik, adalet ve özgürlük» şiarlarını da götürmüştü. Burjuvazi, emekçi halk yığınlarının sözcülüğünü de üstlenerek demokratik talepleri savunmuş, ilerici ve devrimci bir yol oynamıştı. Ama «Emperyalizm, her yere özgürlük değil egemenlik eğilimi götüren mali sermayenin ve tekellerin çağıdır. Bu eğilimin sonucu ise şöyle olmaktadır : Siyasi rejim ne olursa olsun her yerde gericilik doğmakta, bu alanda da, mevcut çelişkiler iyice artmaktadır.» (32) Bu bakımdan, emperyalizm çağının burjuvazisi artık kendi yarattığı olan burjuvazi demokrasisine de iyiden iyiye düşman kesilmiştir. İşçi sınıfını ve halkın diğer kesimlerini baskı altında tutabilmek için, feodalizmin kalıntılarına dayanmak zorunda kalmıştır. Ekim Devrimi'nden sonra Sovyetler Birliği'nde gerçekleştirilen işçi sınıfı iktidarına karşı bir alternatif olarak faşist diktatörlüğü ortaya çıkarmıştır. O günden bugüne de, demokrasiyi daha çok, daha çok sınırlama ve faşist terör yöntemlerine bel bağlama eğilimleri yoğunlaşmıştır.

Emperyalizm döneminde burjuva toplum düzenine hakim olan bu gericilik, kuşkusuz kültür ve eğitim alanlarına da bütün yoğunluğuyla yansımaktadır. Serbest rekabetçi kapitalizmin bir ürünü olan Aydınlanma çağının gericiliğe karşı yılmadan savaştan gözüpük bilginleri, sanatçıları, düşünürleri ve yaratıcı insanları yok artık. Tekelci kapitalizm, üretici ve yaratıcı güçlerin hızla ve özgürce gelişmelerine engel olmaktadır. Her şey, dev tekelilerin ilerlemeyi habire frenleyen çıkarları doğrultusunda belirlenmektedir. Emperyalist kapitalist sistem içinde yer alan kapitalist ülkelerin gelişimine de birkaç emperyalist devletin çıkar ortaklığı ve çatışmaları yön vermektedir. Bunun doğal bir sonucu olarak da, emperyalist-kapitalist kampta kültürel alanda kabızlık derecesinde bir durgunluk, çürüme ve yozlaşma egemen olmuştur. Geri kalmış kapitalist ülkeleri hegemonya altına almış bulunan emperyalist devletler, buralara sermaye, meta vb. ihracatı ile birlikte, çürüme ve yozlaşma eğilimlerinin egemen olduğu kendi kültürlerinin ve eğitim sistemlerinin de ihracatını yapmaktadırlar.

Zaten, siyasi rejimin adı «demokrasi» de olsa, eşitsizlik ve sömürü temeli üzerinde yükselen böylesi bir toplumsal düzende herkesin fırsat eşitliğine ve özgürce eğitim görme hakkına sahip olabileceğini düşünmek bile abestir. Çünkü, burjuva demokrasisi, sömürü çarkının işlerliğini koruyabilmesi için, halk kitlelerini yönetim aygıtından uzak tutacak şekilde örgütlenmiştir. Bu nedenle halk kitlelerinin «gereğinden fazla» eğitim görmesi, bilgi bilinç ve kültür düzeyinin yükselmesi ve yönetim aygıtına yaklaşmaya kalkışması burjuvazi-

nin hiç işine gelmez. Zaten kitlelerin eğitimi için ayrılan fonlar da, burjuvazi için, fuzuli bir masraf kapısı olmaktan öteye bir anlam taşımaz. Emekçilerin ve çocuklarının çoğunluğu da, burjuva demokrasisinde biçimsel olarak varolan fırsat eşitliğinden ve öğrenim özgürlüğünden yararlanabilmek için gerekli olan paraya, araçlara ve yaşam koşullarına sahip olmadıkları için, eğitim-öğrenim olanaklarından yararlanamazlar. Bu nedenlerle, «Burjuva kültürünün ve bizzat burjuva demokrasisinin bütün ilerlemesine rağmen, en ileri, en uygar ve en demokratik cumhuriyetlerde bile, emekçilerin büyük çoğunluğu cahil ve korkutulmuş ücret köleleri ve ezilen köylüler olarak kalmaya devam ederler. (33)

Öte yandan, burjuvazi, eğitimin gerçekten demokratik bir öze sahip olmasına fırsat ve izin vermez. Ona kendi gerici ideolojik damgasını vurur. Gerek aile, çevre, kitle haberleşme araçları ve çeşitli kurumlar yoluyla, gerekse resmi eğitim-öğretim kurumları yoluyla, kitlelere ve genç kuşaklara kendi sömürü düzenlerinin mutlak ve yıkılmaz olduğu anlayışını benimsetmek için bütün imkân ve araçlardan yararlanır. Kendi gerici, çürümüş ve yozlaşmış politik, felsefi, ahlâki, dini ve sanatsal anlayışını, değer yargılarını herkese kabul ettirmek, toplumda egemen kılmak için eğitimden yararlanır. «Egemen sınıflar, her seferinde, politik ve ideolojik mevzilerini savunmak ve sömürü çarklarını işletmek için, halk eğitimi-ne el koyarlar ve bunu bir silah olarak kullanırlar.» (34)

DEMOKRASİ VE İŞÇİ SINIFI :

Bütün bu olgular, işçi sınıfına, sosyalizm için sürdürdüğü mücadelenin yanısıra, demokratik devrimlere önderlik etme ve onları başarıya ulaştırma görevini de yük-

lemiştir. Bugün kapitalist ülkelerde işçi sınıfı, tüm halk güçleriyle ittifaklar kurarak, faşizmin, her türlü gericiliğin, azgın sömürünün ve zulmün başlıca kaynağı olan tekeli burjuvazi ile müttefiklerinin egemenliğine karşı, bu egemenliği sınırlamak, geriletmek, ona son vermek için mücadeleye başlamıştır. Bu mücadele, aynı zamanda, faşizmin ve gericiliğin her türlü saldırılarına karşı burjuva demokrasisini koruma, işçi ve emekçi kitlelerin kan pahasına, can pahasına elde ettikleri demokratik hak ve mevzileri savunup geliştirme mücadelesidir de. Çünkü burjuva demokrasisinde, işçi sınıfının ve tüm emekçilerin özgürlüklerini elde etme mücadelesinde, örgütlenme için mücadelelenin kendisi için elverişli koşullar sağlanabilmektedir. Çünkü işçi sınıfı «demokratizmin yardımıyla bütün bir dünyayı kazanacaktır.» (35)

İŞÇİ SINIFI, KÜLTÜR VE «SOSYALİST EĞİTİM»

İşte kapitalist toplumun işçi ve emekçi sınıflarınca verilmekte olan bu demokrasi ve sosyalizm mücadelesi, burjuva kültürene ve eğitimine karşı da aynı boyutlarda sürer. İşçi sınıfının, çalışan insanların tarih boyunca yaratıp biriktiregeldikleri kültür hazinesini kendisinin ve diğer emekçi sınıfların sınıf mücadeleleri açısından eleştirip değerlendirerek kendisine ve diğer emekçilere maletme çabaları da gelişip güçlenir. İşçi sınıfı, kendi sınıfsal hareketinin gelişip güçlenmesi, mücadelesinin yükselmesi oranında, bu hazineye yeni değerler katar. Zaten bu görevi başarıyla yerine getirmekte olan sosyalist ülkelerin kültürel çalışma ve kazanımları da, kapitalist ülkelerin emekçi sınıflarına ışık tutmakta ve yardımcı olmaktadır. Böylece, henüz egemen olmayan, henüz unsurlar halinde bulunan, ama geleceğin sömürsüz ve özgür toplumu-

nun kuruluşuna temel teşkil edecek olan bir kültürün nüvesi de oluşur ve gitgide zenginleşir. İşçi ve emekçi sınıfların kitleleri ve genç kuşakları da, sınıflarının mücadelesinin köklülüğü ve bilinç seviyesinin yüksekliği ölçüsünde, bu kültürle yoğrulup eğitilmektedirler.

Kapitalist toplumda egemen kültür burjuva kültürüdür. Egemen eğitim faaliyeti de burjuvazi tarafından, kendi sınıf egemenliğinin çıkarları doğrultusunda düzenlenmiştir. Buna karşılık, işçi sınıfının da kendi sınıf mücadelesinin çıkarları doğrultusunda sürdürdüğü bir eğitim faaliyeti vardır. Sömürü düzeninin yıkılması ve bütün emekçilerin yeni, sömürsüz ve giderek sınıfsız bir toplum kurmak için savaşan işçi sınıfının etrafında birleşmesi amacıyla hizmet eden bu eğitim faaliyeti, geniş işçi ve halk yığınları ile onların genç kuşakları arasında ve hayatın her alanında işçi sınıfının çok çeşitli örgütleri, ajitasyon-propaganda araç ve yöntemleriyle sürdürülür. Zaten, sürdürüldüğü zengin biçimlerle sınıf mücadelesinin kendisi bizatihi bir okuldur; işçi ve emekçilere, halk kitlelerine öğretir, onları yetiştirir ve yetkinleştirir. Bu bakımdan işçi sınıfının yürüttüğü eğitim faaliyeti, toplumsal hayatı bütün alanlarını yeniden düzenlemek amacıyla verilmekte olan mücadelenin bir parçası durumundadır. Bu mücadele içerisinde geleceğin sınıfsız toplumuna temel teşkil edecek olan kültürel birikim zenginleşir; emekçi kitleler arasında yaygınlaşır ve kök salar, onların bilinçlerine kazınır. Burjuva kültürünün hukuki, ahlâki, dini, felsefi, siyasal ve sanatsal unsurlarının emekçi kitleler ve çevreler arasındaki etkinliği gittikçe artan ölçülerde zayıflar, kaybolur. Burjuva eğitiminin etkileri azalır. Bunların yerine, işçi sınıfının biliminden ve dünyaya bakışından kaynaklanan yeni anlayışlar, mücadele içerisinde yaratılan yeni değerler ve ku-

rumlar etkinlik kazanır. İşte, kapitalist toplumda da sınıf mücadelesi okulunun öğrettiği bu derslerin, yarattığı bu yeni değer ve kurumların daha geniş işçi ve emekçi yığınlara, halk kitlelerine ve genç kuşaklara aşılması, benimsetilmesi için yürütülen sistematik çalışmalar bütünlüğü anlamında, bir sosyalist eğitimden söz etmek mümkün ve doğrudur.

Yukarda da belirttiğimiz gibi sosyalist eğitim, sömürüye ve sömürücülerin zulmüne son verebilmek için, işçi sınıfının ve emekçilerin iktidarı alabilme ve iktidar olabilme sanatını öğrenip özümlemelerini sağlamaya yönelik çabalardan başka birşey değildir. Ama toplumu ve dünyayı değiştirmek kolay iş değildir. Her şeyden önce toplumun ve dünyanın iyi tanınmasını, yapısının ve işleyişinin iyi kavranmasını gerektirir. Bu da, işçi ve emekçi kitlelerin, halk güçlerinin eğitilmesini, hiç olmazsa ileri ve yönlendirici unsurların işçi sınıfının bilimi ile donatılmasını, işçi sınıfının dünya görüşüyle, değer ve kurumlarıyla yoğrulmalarını ve bunları hayata uygulayabilme yeteneğinin geliştirilmesini gerektirir. Bilgi, bilinç ve kültür düzeyi düşük savaşçılarla yenilginin kaçınılmaz olduğu ortadadır. Eğer işçi sınıfının kurtuluşu kendi eseri olacaksa, sosyalist eğitim ve bunun zorunlu bir önkoşuludur. Öte yandan işçi ve emekçi kitleler bu eğitimi ancak bizzat sınıf mücadelesi içinde yer almakla elde edebilirler. Çünkü insanlık için, insan yarattığı için, bilgi edinme süreci ile dış dünyayı değiştirme süreci üstüste çıkarılır.

SINIF MÜCADELESİNİN KÜLTÜR VE EĞİTİME YANSIMASI

Görüldüğü gibi kapitalist toplumda varolan sınıf farklılıklarına ve çatışmalarına bağlı olarak, kültür ve eğitim

alanlarında da farklılaşmalar ve çatışmalar vardır. İki temel sınıfın, burjuvazi ile proleteryanın kültür ve eğitim sorunlarını ele alışları, yaklaşımları ve yöntemleri birbirine aykırıdır ve çatışma halindedir. İşte bu nedenle kapitalist toplumda kitleler ve genç kuşaklar, egemen sınıfın kültürünü ve resmi ya da gayri resmi kurum ve araçlarıyla sürdürdüğü eğitimi ile işçi sınıfının ve emekçi yığınların kendi sınıf mücadeleleri içerisinde yaratıp zenginleştirdikleri kültür embriyonu ve bu mücadelenin çıkarları doğrultusunda verdikleri eğitim arasındaki çatışmalarının ateşi içerisinde yetişip şekillenirler. Doğaldır ki, ne kitleler ne de gençlik yığınları bu çatışmayı şaşkın şaşkın izlemezler. Özünde sınıf mücadelelerinin kültür ve eğitim alanlarındaki uzantısından başka birşey olmayan bu çatışmanın dışında kalmaları mümkün değildir. Bu nedenle, sınıf karakterlerine ve yapılarına uygun bir şekilde, sınıf bilinçlerinin gelişkinlik derecesine bağlı olarak aktif veya pasif bir şekilde, çatışan taraflardan birinin yanında saf tutarlar. Elbette tarafların birbirleri üzerinde etkiler yaratması, özellikle de burjuva kültür ve eğitiminin, hem sahip olduğu olanak ve araçlar sayesinde hem de binlerce yıllık sınıflı toplumlar kültür ve eğitiminin kitlelerde bıraktığı izler sayesinde, işçi ve emekçi yığınlar arasında büyük ve köklü etkilere sahip olması kaçınılmazdır. Ancak bu etkileşim, çatışmanın, mücadelenin uzlaşmaz sınıf karakterini değiştirmez.

EĞİTİMİN DEMOKRATİKLEŞTİRİLMESİ SORUNU

Buraya kadarki değerlendirmelerimizden anlaşılacağı üzere biz, eğitime, resmi eğitim-öğretim kurumlarında verilen eğitimden çok daha geniş, insanları, kitleleri

bir ağ gibi saran ve ömür boyu hayatın her alanında yaşanan bir süreç olarak bakıyoruz. Elbette resmi kurumlarda, okullarda verilen eğitim-öğretim de eğitimin önemli bir parçasını (ama gene de, bir parçasını!) oluşturur. Bu bakımdan, eğitimin demokratikleştirilmesi sorunu okul eğitiminin demokratikleştirilmesinden çok daha geniş boyutlar içerisinde ele almak zorundayız.

Eğitimin demokratikleştirilmesi sorunu, bu bakımdan, toplumsal hayatın, toplumsal düzenin demokratikleştirilmesiyle yakından bağlantılıdır. Toplumsal hayatın ve toplumsal düzenin gerçekten demokratikleştirilmesi ise ancak demokrasinin bir nitelik değişikliğine uğratılmasıyla, bir avuç sömürücü azınlık için demokrasi, geniş işçi ve emekçi yığınları için baskı ve zulüm demek olan burjuva demokrasininin, halk kitleleri için demokrasi ve sömürücüler için baskı demek olan sosyalist demokrasiye dönüştürülmesiyle mümkündür. Bu bakımdan eğitimin, muhtevası, yöntem ve araçları ile gerçekten demokratik bir niteliğe kavuşması, işçi sınıfının siyasal iktidarı ele geçirmesinden önce gerçekleşemez. Demokratik eğitim ancak sosyalist demokraside, ancak sosyalist bir eğitim sisteminde tamamen gelişebilir, sınırsız ve kusursuz bir şekilde gerçekleşebilir.

Ama bu olgu, işçi sınıfı iktidarı ele geçirene kadar kapitalist toplumda eğitimin demokratikleştirilmesi yolunda hiçbir şey yapılamayacağı anlamına gelmez. Burjuva demokratik rejimlerde de, sömürü ve baskı altındaki sınıfların belli demokratik hak ve özgürlükleri mücadele ederek elde edebildiklerini ve geliştirebildiklerini biliyoruz. Günümüzde dünyanın tüm kapitalist ülkelerinde işçi sınıfı ve emekçiler, iktidarı burjuvazinin elinden alıp

sosyalizmi kurabilmek için olduğu kadar, tekelci burjuva egemenliğinin sınırlarını daraltmak, daha ileri demokratik hak ve özgürlükler kazanmak uğrunda da mücadelelerini sürdürüyorlar. Böylece, toplumsal hayatın diğer alanlarında olduğu gibi kültür ve eğitim alanlarında da, sosyalizm mücadelesi ile demokratik talepler uğrunda yürütölen mücadele çok yönlü, karmaşık bir süreç halinde birlikte gelişiyor. Zaten işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin vermekte oldukları bu mücadele, kazandığı başarılar ölçüsünde, toplumsal hayatın çeşitli alanlarında gericiliğin zayıflamasına ve belli ölçülerde bir demokratlaşmaya yol açtığı için, eğitimin demokratikleşmesi yönünde de doğrudan doğruya etkide bulunmuş olmaktadır.

Bununla birlikte işçi sınıfı ve demokratik güçler, eğitimin demokratikleşmesi sorununu yalnızca genel demokrasi mücadelesinin bu alanda da yansıyan etkilerine bırakmazlar. Tam tersine, emperyalizme ve tekelci sermaye egemenliğine karşı sürdürölen toplam sınıf mücadelesinin bir parçası olarak, eğitimin demokratikleştirilmesi uğrunda da örgütlü, sistemli ve programlı bir mücadele yürütürler. Bu mücadelenin başlıca amacı kültür ve eğitim alanlarında emperyalizmin, tekelci burjuvazinin ve diğer gerici güçlerin etkilerini geriletmek, işçi sınıfının ve müttefiklerinin bu alanlardaki mevzilerini adım adım geliştirmektir. Çünkü, henüz unsurlar halinde olsa demokratik ve sosyalist kültürün gelişip güçlenmesi, kitleler arasında yaygınlık ve etkinlik kazanması, bir bütün olarak eğitimin demokratikleştirilmesinin önkoşullarından biridir.

İşçi sınıfı, eğitimin demokratikleştirilmesi uğrunda ki bu mücadelede, hem siyasi partisi, hem de diğer ör-

gütleri vasıtasıyla en aktif ve en etkileyici güç olarak yerini alır; bu mücadeleye öncülük eder. Çünkü işçi sınıfının ve müttefiklerinin mümkün olduğunca geniş kitlelerinin, mümkün olduğunca demokratik bir eğitimden geçmeleri, onların siyasi mücadelelerini, iktidarı ele geçirme ve sonra da sağlamlaştırma mücadelelerini güçlendirecek, yardımcı olacak bir etkidir. Öte yandan, demokratik eğitim reformları için verilen mücadele, sosyalist halk eğitimi için yürütülen mücadele ile de ayrılmaz bir birlik oluşturur.

TÜRKİYE'DE EĞİTİMİN DEMOKRATİKLEŞMESİ SORUNU

«Dünya emperyalist kapitalist sistemine bağımlı geri bir ülke olan Türkiye'de hakim üretim tarzı kapitalizmdir. Türkiye'de boy vermesi yüz yıl öncesine uzanan ve bu noktadan günümüze kadar gelen süreç boyunca kayda değer serbest rekabetçi bir dönem geçirmeyen kapitalizm, esas gelişimine kurtuluş savaşından sonra kavuşmuştur. Kapitalizmin bu esas gelişimi bütünüyle dünya kapitalizminin emperyalizm döneminde yer aldığı ve palazlanmakta olan yerli burjuvazi, giderek, emperyalizmle tam bir işbirliği içine girdiği için, Türkiye'de kapitalizm EMPERYALİZME BAĞIMLI olmuştur. Bu dönem boyunca, yerli burjuvazinin ortaklık ilişkileri içinde olduğu uluslararası finans kapitalin tekelci niteliği ülke kapitalizmine de aksetmiş, ayrıca Türkiye'nin kapitalizm öncesinden gelen toplumsal şartlarının da zorlamasıyla Türkiye kapitalizmi TEKELCİ bir nitelik almıştır. Sonuçta, Türkiye ekonomisi dar bir parababaları zümresinin tekeline girmiştir.» (36)

«Türkiye kapitalizminin gelişimindeki tekelci nitelik, burjuva demokrasisinin yaygınlaşıp kökleşmesine meydan vermemiştir. Burjuvazinin ırkçılığı ve şovenizmi de burjuva diktatörlüğünü besleyip güçlendirmiştir. Bunlara, etkin bir şekilde varlığını sürdüren kapitalizm öncesinden kalma keyfi davranışlar ve baskı yöntemleri eklenince kısıtlı burjuva demokrasisinin sınırlarının genişletilmesi büyük ölçüde zorlaşmaktadır. Faşist akımların varlığını sürdürmesine yol açan bu ortamda, tekelci burjuvazi, zorlandığında ve şartlar elverdiğinde faşist yönetimler getirmek için tereddüt etmemektedir. Bütün bu şartlar demokrasi mücadelesinin ne ölçüde hayati olduğunu gösterir.» (37)

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi programının yapmış olduğu ve bizim de tamamen benimsediğimiz bu tesbitler, Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısını ana hatlarıyla ve oldukça açık seçik bir şekilde ortaya koyuyor. Bu yapının kültürel şekillenmesi ayrı bir inceleme konusudur. Ama şurası açıktır ki, emperyalizme bağımlılık olgusu bu alanda da kendisini somut biçimlerde göstermektedir. Emperyalist kültürün gerici etkileri, Türkiye'de egemen kültürün iliklerine kadar işlemiştir ve işlemeye devam etmektedir. Emperyalizme bağımlılık ilişkileri sürdükçe, bunun böyle olması kaçınılmazdır. Gene, ülkede tekelci burjuvazinin ve müttefiklerinin egemenliği, kültürel alanda azgın bir gericiliğin, faşizmin motifleriyle de «zenginleşerek» sürüp gitmesinin başlıca kaynağıdır. Sınıflar mücadelesinin 1960'lardan sonra yeniden kazandığı dinamizm ve toplumsal muhalefetin gitgide artan etkinliği, demokratik ve sosyalist kültürün gelişimine de belli bir canlılık getirmiştir. Ama aynı olgu, egemen kültürde gerici ve faşist motiflerin daha da güçlenmesini, egemen sınıflarca demokratik ve sosyalist kültürün geli-

şimini engelleyici tedbirlerin yasal ve yasa dışı, resmi ve gayriresmi yollarla tahkim edilmesini de birlikte getirmiştir. Tekelci burjuvazi ve diğer gerici güçler tarafından habire körüklenen azgın bir anti-komünizm, bu alandaki her türlü gelişmenin üzerinde Demokles'in kılıcı gibi sallanmaktadır. Bunun bir diğer sonucu da, Helsinki Anlaşması'nın açık hükümlerine rağmen, sosyalist ülkelerle kültür alışverişine engel olunmaya halen devam edilmesidir. Emperyalizm döneminde «batı medeniyeti» ve «batı kültürü» artık bir «tek dışı kalmış canavar» haline gelmiş ve dünya kültürünü geliştirme, yaratıcı çalışmalarla zenginleştirme silahı Ekim Devrimi'nden sonra sosyalistlerle devrimci demokratların eline geçmiştir. Egemen sınıflar bu yüzden, dünya çapında yer alan kültürel gelişmeleri halk kitlelerinden saklamakta özellikle yarar görüyorlar.

Öte yandan, altına imza koyduğumuz ve ülkemizde de yasa niteliği kazanmış bulunan İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Helsinki Nihai Senedi gibi uluslararası anlaşmaların son derece açık hükümlerine rağmen, Türkiye'de Kürt halkının kendi geleceğini belirleme hakkı çiğnenmekte, bu ulus üzerinde son derece şiddetli ırkçı-şoven ve asimilasyoncu baskılar uygulanmaya devam edilmektedir. Bunun doğal bir sonucu olarak, bu ulusun kültürünün özgür bir şekilde gelişimi de her türlü yasal ve yasa dışı baskı, yöntemleri işletilerek engellenmektedir. Türkiye egemen sınıfları, Kürtlerin yaşadığı Doğu ve Güney-Doğu Anadolu bölgelerini, her alanda olduğu gibi, kültürel alandaki gelişmelerden de yoksun bırakmakta, onlara Türk halkına tanıdıkları ölçüler içerisinde olsun fırsat ve olanak tanımamaktadırlar. Üstelik bu bölgeleri ortaçağ ka-

ranlığı içinde bırakarak, işbirliği halinde buldukları gerici Kürt güçlerinin de, Kürt ulusu içerisinde Kültürel etkinliklerini sürdürebilmeleri için meydana boş bırakmaktadırlar.

Kültürel alanda hüküm sürmekte olan bu gericiliğin eğitimi üzerinde, egemen eğitim faaliyeti üzerinde de belirleyici olduğunu hepimiz görüyoruz. Gerçi Türkiye'de kurumsal eğitimin unsurlarından ikisi, öğretmenler ve öğrenciler arasında demokratizm ve sosyalizm oldukça yaygın ve etkindir. Demokratik öğretmen hareketi ve ilerici gençlik hareketi, dünyanın pek çok ülkelerinde görülmeyen bir dinamizme sahiptir. Bu olgu, burjuva eğitiminin belkemiğini oluşturan resmi eğitim-öğretim kurumlarının, önemli bir kısmının, işçi sınıfının ve emekçi halkın Bağımsızlık, Demokrasi ve Sosyalizm mücadelesi güçlenip yükseldiği ölçüde, gerici ve yoz burjuva kültür ve eğitimi ile halkın demokratik güçlerinin ilerici kültür ve eğitim anlayışının çatıştığı bir platform haline gelmesini bir ölçüde sağlayabilmiştir. Ne var ki bu durum, okulların ve öğrenci gençlik kitlelerinin çerçevesini pek aşabilmiş değildir. İşçi sınıfının ve emekçi yığınların sınıf mücadelesinde kaydettikleri bütün ilerlemelere ve demokratik güçlerin bütün başarılarına rağmen, hayatın diğer alanlarında süregiden eğitim üzerinde burjuvazinin ve diğer gerici güçlerin etkinliği büyük ölçüde sürmektedir. Kaldı ki, egemen sınıflar, eğitim-öğretim kurumlarının böylesine bir demokratikleşme sürecine girmesinden endişeye kapılarak, çağdaş gericiliğin en azgın, ve en terörist gücünü oluşturan faşistleri örgütleyip demokratik öğrenci gençlik hareketinin ve öğretmen hareketinin karşısına dikmekte tereddüt etmemişler, eğitim-öğretim kurumlarının kanlı birer savaş alanına dönüşmesinde beis görmemişlerdir.

Bunca dinamik güçlere ve hareketli bir ortama sahip olmasına, kamuoyunun ilgisini böylesine üzerine çekmesine rağmen, Türkiye'de okul eğitimi bugüne değin halk kitlelerinin ve genç kuşakların büyük bir çoğunluğunu kapsamı dışında bırakagelmıştır. Nüfusun yarıdan çoğu hâlâ okuma-yazma bilmemekte, cehalet içinde kıvranmaktadır. Her öğretim yılı başında, ilkokul çağına gelmiş kız ve erkek yüzbinlerce çocuk hâlâ okula gitme olanakları bulamamaktadır. Orta ve yüksek öğretimde okul dışı kalan gençlerin durumu ayrı bir yaradır. Çağ dışı, yani kapitalizm öncesinden kaima kültürel motifler ve malzemenin etkisi altında şekillenmiş, «eğitilmiş» halk kitleleri hâlâ ezici bir çoğunluk teşkil etmektedir. Üstelik, işçi sınıfının ve emekçi yığınların yükselen sınıf mücadelesi ve eğitimin demokratikleştirilmesi yolunda kaydedilen ilerlemeler karşısında egemenliğini tehlikede gören burjuvazi, kitleler arasında kültürel geriliği ve cehaleti meşrulaştırmaya çalışan, kültür ve eğitim seviyesinin yükselmesini küçümseyen ve zararlı sayan gerici-faşist eğilimleri yaygınlaştırmak, aydınlara ve eğitim görmüş insanlara karşı düşmanlığı körüklemek için caba harcamaktadır.

Bütün bu nedenlerle, muhtevası, yöntem ve araçları ile, herşeyi ile gerçekten demokratik nitelikte bir eğitime ulaşmak, herkesin eşit olanaklarla ve özgür bir şekilde eğitim görebileceği gerçek bir halk eğitimine ulaşmak, bu koşullar altında, bu düzenin sınırları içinde mümkün değildir. Emperyalizme bağımlılık ve tekelci sermaye egemenliği sürdüğü sürece mümkün değildir. Bu bakımdan, bu toplum yapısı içinde, bu düzenin olanak, araç ve kurumları ile «devrimci eğitim», «devrim için eğitim», «halkçı eğitim» yapılabileceğini ummak,

böylesi talepler ileri sürmek hayalcilikten başka birşey olamaz. Derinlere inen ve tüm halk kitlelerini saran demokratik bir eğitim, ancak «ülkemizde çıkarları bağımsızlık, demokrasi ve özgürlükten yana olan tüm toplum kesimlerinin» (38) işçi sınıfımızın örgütlü öncülüğünde HALK CEPHESİ içerisinde birleşip omuz omuza mücadele ederek «emperyalizme bağımlı tekeli burjuvazinin ve mütteliklerinin egemenliğine son» (39) vermeleri ve demokratik halk iktidarını kurmaları ile gerçekleşebilir.

Ancak daha önce de belirttiğimiz gibi, işçi sınıfının ve «çıkartları bağımsızlık, demokrasi ve özgürlükten yana olan tüm toplum kesimlerinin» demokratik halk iktidarına giden yolda birlikte yürütecekleri mücadelenin yükselmesine bağılı olarak, toplumsal hayatın her alanında belli bir demokratlaşmanın sağlanması, yani «kısıtlı burjuva demokrasinin sınırlarının genişletilmesi» ve bu ölçüler içerisinde, eğitimin demokratikleştirilmesi yolunda belli ilerlemeler kaydedilmesi mümkündür. İşçi sınıfımız ve halkımızın diğer demokratik güçleri, demokratik halk iktidarına giden yolda, bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinin bir parçası olarak, eğitimin demokratikleştirilmesi uğrunda da sistemli ve örgütlü bir mücadele vermelidirler. Bu mücadelede başlıca şu hedeflerin gözetilmesi gerektiği kanısındayız :

■ Emperyalizmle kültürel bağımlılık ilişkilerinden kurtulmak, emperyalist kültürün halkımız üzerindeki güçlü etkilerinin geriletilip yok edilmesi; eğitim-öğretim kurumlarımızın, sistemin düzenlenmesinden uzman kadroların yetişmelerine, eğitim programlarına ve ders kitaplarının muhtevasına kadar girmiş bulunan emperyalist etkilerden arındırılması,

■ Kültür ve eğitim alanında Helsinki Anlaşmasının gereğinin yerine getirilerek, sosyalist ülkelerle, dünyadaki diğer devrimci-demokratik rejimlerle ve uluslararası kurumlarla etkin bir alışveriş içine girilmesi,

■ Kürt halkının kendi geleceğini belirleme hakkının tanınması ve bu cümleden olarak; Kürt halkı üzerindeki yoğun ırkçı-şoven, asimilasyoncu baskı ve şiddet uygulamalarına son verilmesi, Kürt kültürünün serbestçe serpilip gelişmesini önleyen engellerin kaldırılması ve Kürt halkının kendi anadili ile konuşabilme ve öğrenim görme hakkının tanınması,

■ Türkiye'deki ulusal azınlıkların kendi kültürlerini özgürce geliştirebilme ve anadillerinde eğitim-öğrenim görme haklarının tanınması,

■ Ülkede okuma-yazma bilmeyen tek bir kişi bile kalmaması için tüm olanakların seferber edilmesi; orta ve yükseköğrenim olanaklarının tüm genç kuşağın yararlanabileceği ölçülerde arttırılması,

■ Halklar arasında düşmanlık yaratan, dünya ve bölge barışına hizmet edecek yerde savaş kundakçılığını kışkırtan her türlü ırkçı-şoven ve gerici milliyetçi akımların ve bunların eğitim-öğretim kurumlarındaki yansımaları ve uzantılarının geriletirilip etkisiz hale getirilmesi,

■ Bir insanlık suçu olan faşizmin geriletilmesi, inine tıklması; egemen kültür ve eğitim içinde faşizme kan veren gerici ırkçı ve şoven motiflerin, faşist hareketin kültür ve eğitim içerisine soktuğu, işçi ve emekçi sınıfların, demokratik güçlerin ezilmesini ve aşağılanmasını haklı çıkaran motiflerin etkisiz hale getirilmesi; devlet mekanizmasının ve eğitim-öğretim kurumlarının faşist-

lerden temizlenmesi, hayatın her alanında faşistlerin barmamaz hale getirilmesi,

■ Kadınlarımızın ezilen cins olmaktan kurtarılması, eşitlik ve özgürlük taleplerinin gerçekleştirilmesi yolunda, kültürel alanda egemen olan gerici ataerkil ideolojik motiflerin etkisizleştirilmesi; hayatın bütün alanlarında kadın ve erkeklerin bir arada çalışma ve yaşama koşullarının yaratılması, eğitim alanında da bütün öğretim kurumlarında karma eğitim yapılması,

■ Eğitimde laiklik ilkesinin korunması, eğitim-öğretim kurumlarında dini temellere dayalı bir eğitim verilmesi yolundaki çabaların etkinlik kazanmasının önüne geçilmesi, halen dini temeller üzerinde eğitim yapmakta olan okulların kapatılması, hiç değilse sayılarının azaltılması,

■ Fikir özgürlüğünü engelleyen her türlü ceza kanunu maddelerinin ve resmi yasakların kaldırılması, gayriresmi gerici-faşist baskıların etkisizleştirilmesi; kitap ve yayın yasaklamaları ve yayın toplatılmasıyla ilgili yasa maddelerinin kaldırılması, bu konudaki keyfi uygulamalara son verilmesi,

■ Kamu hizmeti gören basın ve yayın kurumlarının, kitle haberleşme araçlarının demokratlaştırılması,

■ Okullarda gençlerin gördükleri derslerin, üretici çalışmayla, kültür, sanat ve spor faaliyetleri ile dengeli bir şekilde düzenlenmesi,

■ Demokratik ve sosyalist kültürün mevcut değerlerinin ve yeni ürünlerinin en geniş halk kitlelerine ulaşmasının sağlanması,

GENÇLİĞİN EĞİTİM SORUNLARI

Bu konunun bütünü boyutlarıyla ele alınması ve sorunların tam olarak ortaya konabilmesi, ancak ciltler tutan araştırmalarla mümkündür. Çünkü bir kere gençlik, sınıflardan izafi olarak bağımsız oluşu nedeniyle, sosyal, psikolojik, politik, felsefi, ahlâki vb. bakımlardan, toplumun diğer kesimleri içinde, etkilenmeye en yakın açık olanıdır. Elbette bu olgu gençliğin toplumsal gelişme yasalarının dışında ya da üzerinde kaldığı anlamına gelmez. Ama gene de, bu niteliğiyle, — elbette verili toplumsal koşulların çerçevesi içerisinde — çok çeşitli biçimlerde ve birbirinden çok farklı doğrultularda eğitime en elverişli toplum kesimini oluşturur. İkinci olarak, gençliğin eğitim sorunları, ancak toplumun tümünün eğitim sorunları çerçevesinde ele alındığı takdirde gerçek boyutlarıyla değerlendirilmiş olur. Çünkü bu sorunların tümü, gençliğin eğitime doğrudan doğruya etkide bulunmaktadır. Ayrıca pek doğal olarak, toplumun diğer tüm kesimleri için sözkonusu olduğu gibi, gençliğin eğitiminin de özgül yanları vardır. Üçüncü olarak, resmi eğitim-öğretim sistemimiz hemen tamamıyla genç kuşakların eğitilmesi temeli üzerine kurulmuştur. Ve nihayet işçi, emekçi ve köylü gençliğin çok büyük bir çoğunluğu bu resmi eğitim-öğretim kurum ve olanaklarından yararlanamamakta, «eğitimsiz» kalmaktadır.

SGB olarak biz, halk eğitiminin butünü olduğu gibi, gençliğin eğitim sorununu da iki ayrı çerçevede ele alıyoruz. Gençliğin mevcut düzen içinde gördüğü eğitim ve gençliğin sosyalist eğitimi...

Gençliğin sosyalist eğitiminden, genç kuşakları, işçi köylü ve öğrenci gençlik yığınlarını, emekçi halkın di-

ger devrimci demokratik güçleriyle birlikte sömürü ve zulüm düzeninin yıkılması, yeni, sömürsüz ve sınıfsız bir toplumun kurulması için mücadele eden işçi sınıfının önderliği altında birleştirmeye hizmet eden bir eğitimi anlıyoruz. Doğaldır ki gençlik yığınlarına devrimci nitelik taşıyan böyle bir eğitimin verilebilmesi, ancak eğitim, öğretim ve yetiştirmenin her adımı emekçilerin sömürücülere karşı ve sosyalist toplumun kuruluşu uğrunda verdikleri mücadeleye aktif bir şekilde katılmaya ile birleştirildiği takdirde başarılabilir.

Gençliğin sosyalist eğitimi, işçi, köylü ve öğrenci gençliğin en geniş kitlelerinin enternasyonalist bir ruhta mücadelelerinin her adımını, hayatlarının her anını dünya devrimci sürecinin çıkarları doğrultusunda düzenleme ruhunda, tüm dünyanın devrimci gençlik yığınları ile dayanışma ruhunda eğitilmelerini gerektirir.

Sosyalist eğitim, gençlerin çok yönlü gelişmiş sosyalist kişiler olarak yetişmelerini hedefler. Bunun için de, burjuva kültürünün gençlik yığınları arasında bıraktığı izleri silmeyi, onları kapitalizmin kazandırdığı alışkanlıklardan kurtarmayı, sömürü düzeninin yıkılması ve yeni, sömürsüz ve sınıfsız toplumun kurulması uğrunda mücadeleye katılmak için gerekli olan disiplini ve ahlâkı onlara kazandırmayı öngörür. İşçi, emekçi, köylü ve öğrenci gençlik kitleleri arasında bireyciliğin ve egoizmin yenilmesini, kollektif davranışın, dayanışma ruhunun, yoldaşlık ilişkilerinin ve halka karşı sorumluluk duygusunun geliştirilmesini öngörür.

Gene, burjuva toplumu tarafından oluşturulmuş bilgilerin temelden bir sınamaya ve eleştirici bir gözden geçirmeye tabi tutularak, işçi ve emekçi sınıfların mücadelesine ve sosyalist toplumun kurulmasına vararlı ola-

cak her şeyin alınması ve gençlik kitlelerine benimsetilmesi, onların demokratik ve sosyalist kültürün değerleri ile donatılması, işçi sınıfı bilimi ile silâhlandırılması, bilimi hayata uygulama yeteneklerinin ve yaratıcı güçlerinin geliştirilmesi de sosyalist eğitimin başlıca sorunlarından dır.

Elbette, emperyalizme bağımlı tekelci burjuvazinin ve müttefiklerinin egemenliklerinin sürmesine hizmet eden resmi eğitim-öğretim sisteminin genç kuşaklara sosyalist eğitim, devrimci eğitim verebileceğini düşünmek bile abestir. Bu nedenle, onları işçi sınıfının ve emekçi halkın yürüttüğü sınıf mücadelesi içerisinde ve mücadelenin çıkarları doğrultusunda inançlı, kararlı, bilinçli ve yiğit savaşçılar olarak yetiştirmek, sosyalist gençlik örgütünün görevidir. SGB bu görevi üstlenmiştir. Kuşkusuz bundan, gençliğin sosyalist eğitiminden yalnızca sosyalist gençlik örgütünün sorumlu olduğu sonucu çıkmaz. Bir kere sosyalist gençlik örgütü bu görevi bizzat işçi sınıfı partisinin yönlendiriciliği altında yerine getirir. Ayrıca işçi sınıfının diğer sınıf örgütleri de bu alanda üzerlerine düşeni yaparlar. Ama bu görev, bütün ülkelerde ve bütün dönemlerde sosyalist gençlik örgütlerinin en temel görevlerinden ve aynı zamanda varlık nedenlerinden birisi olmuştur. Çünkü gençlik, Lenin'in de belirttiği gibi, sosyalizme zorunlu olarak başka yollardan, babalarının izlediği yollardan değil, onların yaklaştığı biçimde ve durumda değil, başka biçimlerde ve başka yollardan yaklaşacaktır. Bu olgu da, tavırda işçi sınıfı partisine bağımlı fakat örgütsel bakımdan bağımsız bir gençlik örgütünün varlığını ve gençleri eğitip yetiştirme görevini yerine getirmesini zorunlu kılar.

Ote yandan SGB, İşçilerin Birliği, Halkların Kardeşliği şiarında ifadesini bulan enternasyonalist anlayışının

da bir gereği olarak, eğitim alanında da uluslar ve diller için en mükemmel, en tutarlı ve en sürekli bir hak eşitliğini ve asimilasyon aracı olan zorunlu devlet dilinin kaldırılmasını, resmi kurumlar, özellikle de eğitim kurumları aracılığıyla Kürt halkı arasında yayılan milliyetçi ve şoven propagandaya son verilmesini savunmaktadır. Bu talebin hayatiyet bulmasını Türkiye'de gerçekten demokratik bir eğitime ulaşılabilmesinin ön koşullarından birisi olarak kabul etmektedir. Elbette bu durum, bizim Kürt kültürünü bir bütün olarak kabul ettiğimiz ve onun bünyesindeki gerici motiflerin de güçlenmesini istediğimiz anlamına gelmez. Ama, Türkiye egemen sınıflarının Kürt halkı üzerinde, kültür ve eğitim alanında da sürdürmekte oldukları ırkçı-şoven ve asimilasyoncu baskıların kaldırılması, Kürt halkının kendi öz güçlerinin çabalarıyla ilerici, demokratik ve sosyalist bir kültür geliştirmelerine, Kürt gençliğinin de özgür ve demokratik bir eğitime kavuşmasına imkân verecektir. Bu bakımdan biz, Kürt gençliğinin bizimle aynı okullarda, bizimle eşit olanaklar içerisinde, fakat kendi ana dilinde, kendi kültürü ile eğitim görmesini savunuyoruz. Emekçilerin her bakımdan ezilmelerine ve sömürülmelerine karşı, egemen sınıfların yol açtığı geri kalmışlığa ve cahilliğe karşı mücadele etmekte olan Kürt halkının ve gençliğinin sosyalist, ilerici ve demokratik güçleriyle her zaman dayanışma içinde olacağız. Onların bu haklı taleplerini ve bu uğurda yürüttükleri mücadeleyi sonuna kadar destekleyeceğiz.

Ayrıca, Türkiye'deki ulusal azınlıkların gençlerinin de kendi ana dillerinde eğitim görme haklarının tanınması, demokratik eğitim mücadelemizin taleplerinden biridir.

GENÇLİK VE EĞİTİMİN DEMOKRATİKLEŞTİRİLMESİ

Gençliğin sosyalist eğitimini böylece değerlendirip yerli yerine koyduk. Özgül bir durum olan Kürt halkının ve gençliğinin demokratik eğitim talepleri konusundaki tavrımızı da açıkladık. Şimdi de gençliğin halihazırda görmekte olduğu eğitimi, demokratik eğitim mücadelemiz açısından değerlendirmemiz gerek. Ne var ki, bu sorunun da iki ayrı planda ele alınması zorunlu. Çünkü bir yandan resmi eğitim-öğretim kurumları hemen tamamıyla genç kuşakların eğitimiyle meşgul olmaktadır; öte yandan, okul çağında buldukları halde bu kurumların dışında kalan gençlerin, özellikle de emekçi çocuklarının sayısı büyük bir yekûn tutmaktadır.

Vaktimizin darlığı nedeniyle, burada, gençliğin eğitim alanındaki tüm sorunlarını ve bunların nedenlerini uzun uzadıya irdelememiz, tartışmamız mümkün değil. Biz bunun yerine, gençliği ilgilendiren tüm boyutlarıyla ele almaya çalışarak, mevcut eğitim sisteminin ve bu sistemin dışında süregiden eğitimin demokratikleştirilmesi yolundaki önerilerimizi sıralamakla yetineceğiz. Ancak gene de, hiç olmazsa bu önerilerin hangi anlayıştan hareketle yapıldığının daha kolay kavranabilmesi için, demokratik eğitim mücadelesinden ne anladığımızı burada da özetleyeceğiz.

Eğitimin demokratikleştirilmesi uğrunda mücadele vermekte olan ilerici güçlerin taleplerinin ve önerilerinin gerçekleştirilmesi için, içinde yaşadığımız toplumda belli önkoşulların var olması gerekir. Bunları kısaca şöyle sıralayabiliriz : Halkın, özellikle işçilerin, köylülerin ve diğer emekçilerin gelir seviyesinin yükseltilmesi, yaşam koşullarının iyileştirilmesi; eğitim-öğretim kurum ve olanaklarının en geniş halk yığınlarını kucaklayabilecek

ölçüde geliştirilip güçlendirilmesi, malzeme ve yöntem bakımından zenginleştirilmesi, eğitimde fırsat eşitliğinin sözde kalmaktan çıkıp hayatiyet bulması için, herkesin eğitim-öğretim olanaklarından eşit şekilde yararlanabilmesi için gerekli toplumsal koşulların hazırlanmış olması ve nihayet bütün bunlara bağlı olarak, halkın kültür ve bilgi düzeyinin ülkenin her yerinde çağdaş (kapitalist üretimin ve toplumsal işleyişin gerektirdiği) ölçülerde yükseltilmiş olması. Ne var ki, henüz Türkiye'de belirttiğimiz önkoşullar yerine getirilmiş olmaktan oldukça uzaktır ve hâlâ demokratik eğitim mücadelemizin hedefleri arasında yer almaktadır.

Bu önkoşulların yaratılabilmesi ülkerie üretici güçlerin hızlı ve sağlıklı bir gelişim içinde bulunmasına, toplumun ilerlemesine ve demokratikleşmesine bağlıdır. Oysa emperyalizme bağımlı tekelci burjuvazi ile müttefikleri her türlü gelişmeyi ve ilerlemeyi engellemektedirler. Bu nedenle, bugün artık Türkiye'de üretici güçlerin gelişmesinin ve toplumun ilerlemesinin itici gücü, işçi sınıfımızın ve emekçi halk güçlerimizin sürdürmekte olduğu bağımsızlık - demokrasi ve Sosyalizm mücadelesidir. Demokratik eğitim mücadelemiz, ancak, sömürüye ve baskıya karşı sürdürdüğümüz bu sınıf mücadelesinin toplumda kazandığı etkinlik ve elde ettiği başarılar ölçüsünde hedeflerine ulaşabilir. Bu bakımdan demokratik eğitim mücadelesi, emekçi halk hareketinden kopuk, kendi başına buyruk bir şekilde değil, bağımsızlık, demokrasi sosyalizm mücadelemizin bir parçası olarak, onun programına ve hedeflerine tabi olan ve onu tamamlayan bir parçası olarak, örgütlü, programlı ve sistemli bir şekilde yürütülmek durumundadır. Ancak böyle yapıldığı takdirde hedeflerine varmada başarı kazanabilir.

Bu olgu, eğitim sorunlarıyla uzaktan yakından ilgili olan herkesin, (çünkü demokratik eğitim mücadelesi aynı zamanda bir ölçüde toplumun geleceğine yön verme mücadelesidir) halkımızın tüm ilerici ve demokratik güçlerinin, ama özellikle de eğitime doğrudan doğruya taraf olan öğretmenlerin, öğrencilerin ve öğrenci velilerinin örgütlenmelerini güçlerini ve eylemlerini birleştirmelerini ve eğitimin yönetilmesinde ve yönlendirilmesinde söz sahibi olmak için mücadele etmelerini zorunlu kılar. Çünkü hayatın her alanında olduğu gibi eğitimde de demokratikleşmenin biricik güvencesi halkın bizzat kendi temsilcileri ile yönetim ve denetim organlarında söz sahibi olmasıdır.

Öte yandan, gençliğin eğitim faaliyetinin üretici çalışma ile ve beden eğitimi ile birleştirilmesini, üretici güçlerin daha hızlı gelişebilmesine ve toplumun ilerlemesine, yani bağımsızlık-demokrasi-sosyalizm mücadelemizin daha elverişli koşullarda ve daha başarılı bir şekilde yükselmesine hizmet edeceği için yararlı ve zorunlu görüyoruz.

İşte bir hayli eksikliği olmakla birlikte, aşağıdaki önerilerimizi bu anlayışın ışığı altında şekillendirdik.

YÜKSEKÖĞRETİMDE

■ Üniversiteler Kanununun ve yükseköğrenimi düzenleyen yasaların, öncelikle 12 Mart'ta geriye dönük bir şekilde getirilen değişiklikler iptal edilerek ve tamamen gözden geçirilip diğer anti-demokratik ve gerici hükümler ayıklanarak demokratikleştirilmesi,

■ Bu cümeleden olarak, 12 Mart'ta yasalarda yapılan gerici değişikliklerle çiğnenegelen üniversite özerk-

liğinin yasal ve Anayasal güvence altına alınması; özerk-
liğin çiğnenmesine imkân veren yasal değişikliklerin ip-
tal edilmesi

■ Üniversiteler Kanununun kapsamı dışında kalan
ve özel statülere sahip olan (ODTU, Boğaziçi vb.) üni-
versitelerin ve eklerinin işleyişinin Üniversite'ler Kanu-
nu kapsamına alınması

■ 12 Mart öncesinde ve sonrasında özerk üniver-
sitelerin (daha sonra özerklik çiğnense de bu durum
önemli ölçüde sürmüştür) demokratik ortamından huzur-
suz olan gerici iktidarlar, Üniversiteler Kanunu kapsamı
dışında, tümüyle devlet hiyerarşisine bağlı bir çok yük-
sekokul, akademi, kolej vb. açmışlardır. Eğitimin ve bi-
limsel çalışmaların tümüyle siyasi iktidarların baskı ve
tehditleri altında bulunduğu bu kurumların faaliyetini
düzenleyen yasa ve yönetmeliklerin tümünün iptali; bu
kurumların işleyişinin Üniversiteler Kanunu kapsamı içi-
ne alınarak özerk bir statüye kavuşturulmaları

■ Buna bağlı olarak, bütün üniversite, akademi
yüksekokul ve eklerinde kurulan polis ve jandarma ka-
rakollarının, eğitim bilim ve kültür üzerinde gerici iktidar-
ların baskı aracı olma niteliği gösterdiklerinden (geçtiği-
miz yıllarda bunun çok acı örneklerini yaşadık), kaldırıl-
ması

■ Üniversitelerde (Boğaziçi Üniversitesinde olduğu
gibi) ve yüksekokullarda paralı öğretimin kaldırılması; bu
kurumların mali olanaklarının devletçe artırılması; son
yıllarda gitgide yükseltelen kayıt, kitap ve eğitim malzeme-
si paralarıyla öğrencilerin sırtına yüklenen ağır yük-
kün kaldırılması, hiç değilse hafifletilmesi

■ YAY-KUR ve Önlisans Okuları gibi diplomalı iş-
siz yetiştirmekten öteye pek bir işlevi olmayan okulların

kapatılması; bunların yerine üretime yönelik eğitim yapan meslek okullarının açılması

■ Yükseköğrenime giriş üzerindeki kısıtlamaların tümüyle kaldırılması, her öğrenciye istediği yerde ve dalda öğrenim görme olanağının sağlanması; her yıl üniversite kapılarından geri dönen yüzbinlerce öğrencinin öğrenim görme hakkını kullanabilmeleri için yükseköğretim kurumlarının ihtiyacı karşılayacak ölçülerde çoğaltılması ve geliştirilmesi

■ İstisnasız bütün yükseköğrenim kurumlarında mümkün olan en geniş ölçülerde karma eğitim (kız ve erkek öğrenciler birarada) yapılmasının sağlanması; halihazırda karma eğitim yapmayan kurumların (yükseköğretmen okulları, sağlık okulları vb.) statülerinin bu açıdan gözden geçirilerek yeniden düzenlenmesi ve mümkün olduğunca istisnai uygulamalara meydan verilmemesi

■ Mediko-Sosyal sistemin daha da iyileştirilerek bütün yüksekokullarda kurulması; bütün öğrencilere geniş kapsamlı ve parasız sağlık hizmeti götürülmesi

■ Öğrencilerin öğrenim gördükleri alanlarda uygulama, üretime yönelik faaliyette bulunma olanaklarının (laboratuvar, staj vb.) artırılması, üretici faaliyetlerinde harcadıkları işgücünün karşılığının hiç değilse asgari ücret üzerinden ödenmesi

■ Sosyalist ülkelere, yükseköğrenim görmek, staj, ihtisas vb. çalışmaları yapmak ya da turistik geziler yapmak için öğrenciler ve öğrenci grupları gönderilmesini, o ülkelere de Türkiye'ye aynı şekilde öğrencilerin gelebilmesini sağlayıcı olanaklar yaratılması ve bunun yasal güvence altına alınması

■ Dernekler Kanununun, 12 Mart'ta yapılan değişiklikler iptal edilerek daha da demokratikleştirilmesi; öğrencilerin örgütlenmesini kısıtlayan ve engelleyen her türlü mevzautın demokratikleştirilmesi; her yükseköğretim biriminde, 12 Mart öncesinde olduğu gibi, tüm öğrencilerin doğal üyesi bulunduğu öğrenci birliklerinin kurulması, bu örgütlerin sözkonusu öğretim kurumlarının içinde ve eklerinde faaliyet gösterme haklarının tanınması; bu örgütlerin Türkiye çapında birleşip federasyonlaşma haklarının tanınması,

■ Bu öğrenci örgütlerince belirlenecek öğrenci temsilcilerinin, öğretim üyeleri örgütünün ve veli derneklerinin temsilcileriyle birlikte, eşit oy hakkı ile öğretim kurumunun yönetimine katılmaları

■ Her yükseköğretim kurumunun kampusunda ihtiyaca cevap verecek kapsamda bir öğrenci yurdu açılması ve bu yurtlarda kız ve erkek öğrencilerin farklı bloklarda fakat bir arada kalacak şekilde düzenlenmesi; faşist işgal altında bulunan yurtlardan faşistlerin temizlenmesi; yurttan kalan öğrencilerin, kendi örgütleri aracılığıyla seçecekleri temsilcilerin yurt yönetiminde sözsahibi olmaları

■ Kredi ve Yurtlar Kurumunun, siyasi iktidarların baskı aracı olma niteliği göstermesi ve üniversite özerkliğine müdahale olanaklarına sahip olması nedeniyle, tümüyle kaldırılması; kuruma bağlı yurtların üniversitelere devredilmesi, yönetimi ve denetimlerinin okul yönetiminin ve öğrencilerin temsilcilerince yürütülmesi

■ Kredi ve bursların, hayat pahalılığındaki artışlara uygun olarak her yıl yeniden ayarlanması ve öğrenci, öğretmen, veli temsilcileriyle Milli Eğitim Bakanlığının

temsilcilerinden oluşan bir komisyon tarafından belirlenmesi

■ Yükseköğretim kurumlarının kampuslarının, gençliğin her türlü bilimsel çalışmalarına yardımcı olacak zengin kütüphanelerle her türlü sosyal, kültürel ve sportif faaliyetleri için gerekli eklerle birlikte inşa edilmeleri; mevcut kurumların bu eksikleri giderilecek şekilde yeniden düzenlenmeleri

■ Yükseköğretim kurumlarındaki her türlü sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin öğrenci birliğince yürütülmesi

ORTAÖĞRETİMDE

■ Bugün ortaöğretim yapan okulların büyük bir çoğunluğunda yürütülmekte olan eğitim-öğretim faaliyeti fonksiyonel olmaktan uzak, cansız, içine kapanık ve hayata yabancı bir nitelik taşımaktadır. Bu durum da ortaöğretim kurumlarından çıkan gençlerin pek fazla birşey kazanmadan yükseköğrenim kurumlarının kapılarında yığılmalarına ve üniversiteleri bir ekmeğe kapısı olarak görmelerine yol açmaktadır. İşsizlik sorununun çok büyük boyutlara ulaşmış olduğu Türkiye'de ortaöğrenim kurumları, özellikle liseler, onca masraftan sonra, işsizler ordusuna yeni, diplomalı işsizler katmakla kalmaktadır. Bu nedenle, ortaöğrenimdeki tüm okullarda eğitimin üretime yönelik bir şekilde, gençleri üretimin temel dalları hakkında bilgi sahibi olarak yetiştirecek ve öğretimi pratik üretici çalışmalarla birleştirebilecek şekilde düzenlenmesi; ülkenin olanaklarına, sanayinin ve tarımın gelişme perspektiflerine uygun olarak, çeşitli üretim dallarına yönelik yeni meslek okulları açılması ve eskilerin sayılarının artırılması

■ Üniversiteye hazırlık kursları sömürüsüne son verilmesi, bunun yerine, lise son sınıf öğrencilerine 2. sönestrenin bir bölümünde üç yıldır öğrendiklerini tekrar-lama ve hatırlatma mahiyetinde hazırlık kurslarının biz-zat okullar tarafından verilmesi

■ Ortaöğretim sistemimizin, tüm gençlere genel bir eğitim veren yapısıyla olumlu bir yanı vardır. Ne var ki bu genel eğitim, muhtevası bakımından tamamen ha-hayattan ve bilim alanındaki yeni gelişmelerden kopuk, içine kapanık ve cansız bir niteliğe sahiptir. Hele 12 Mart ve MC dönemlerinde, özellikle sosyal bilimler ala-nında öğrencilerin kafaları gerçeğe aykırı, tahrif edilmiş bilgilerle donatılmaya, ırkçı, şoven gerici ve faşist pro-paganda malzemesiyle şartlandırılmaya çalışılmıştır. MC döneminin bilimsellikten uzaktan yakından ilişiği olma-yan, gericiliğe ve faşizme hizmet eden ders kitaplarının ve malzemesinin kaldırılması; eğitimin muhtevasının, dünyada ve ülkede, bilim alanında ve toplumsal hayat-ta yer alan çağdaş gelişmeleri de kapsayacak şekilde yeniden belirlenmesi ve demokratikleştirilmesi.

■ Ortaöğretimi düzenleyen yasa ve yönetmeliklerin demokratikleştirilmesi,

■ Eğitimde laiklik ilkesinin bir gereği olarak, İmam Hatip liselerinin ihtiyacı karşılamaya yetecek kadar kal-mak kaydıyla, Kur'an kurslarının da tümünün kapatıl-ması, bu kurumlar aracılığıyla gerici-faşist güçlerin yap-tıkları inanç ve vicdan sömürüsüne son verilmesi

■ Kız meslek liseleri, kız öğretmen okulları, kız li-seleri vb. ile erkek liseleri, erkek meslek liseleri vb. okul-ların kapatılması; karma eğitim yapacak şekilde yeniden düzenlenmesi

■ Özel ve paralı ortaöğretim kurumlarının diğer devlet okullarıyla aynı statüye getirilmesi

■ Ortaöğretimde bölgesel eğitim farklılıklarının giderilmesi, öğretmensiz ders geçmesinin önüne geçilmesi

■ Ortaöğretimde mediko-sosyal veya benzeri bir sistemle, tüm öğrencilerin sağlık hizmetlerinin parasız ve titiz bir şekilde gerçekleştirilmesi

■ Bütün ortadereceli okullarda tek tedrisat uygulanması

■ Bütün ortadereceli okullarda, eskiden öğretmen okullarında uygulanmakta olan örnekte olduğu gibi, tüm öğrencilerin üyesi bulunduğu öğrenci örgütlerinin kurulması; Dernekler Kanununda ve diğer mevzuatta gerekli değişiklikler yapılmak suretiyle bu hakkın yasal güvence altına alınması

■ Okul-Aile Birliklerine işlerlik kazandırılması; bu birliklerin gerekli yasal düzenlemeler yapılarak tüm öğrenci velilerinin örgütleri haline getirilmesi

■ Böylece geliştirilecek bir sistemle öğretmenlerin, öğrencilerin ve öğrenci velilerinin kendi örgütleri tarafından belirlenecek temsilciler vasıtasıyla okulların yönetiminde ve disiplin kurullarında sözsahibi olmaları

■ Okul-Aile Birlikleri ile ortaöğretim birim öğrenci örgütlerinin federasyonlaşıp merkezi bir örgüt çatısı altında bütünleşmelerinin sağlanması; bu örgütlerle birlikte öğretmenlerin de demokratik kitle örgütünün (veya sendikasının) temsilcilerinin katılmasıyla öğrenci-öğretmen-veli üçlüsünün ortaöğretimin yönlendirilmesinde sözsahibi olmaları; Bakanlığın ilgili kurullarında karar alma sürecine katılmaları; müfredat programlarının ve

ders kitaplarının bu örgütlerin temsilcilerinin denetiminden geçmesi

■ Orta dereceli okulların, işlikleri laboratuvarları, spor salonları ve kütüphaneleri ile, gençlerin eğitimlerini uygulama çalışmalarıyla, kültürel ve sportif faaliyetlerle birleştirebilecekleri kompleksler halinde inşa edilmeleri; mevcut okulların, gerekli ekler yapılarak, araç-gereç ve olanaklar sağlanarak bu yönde geliştirilmesi; bu okulların kütüphanelerinin ırkçı, şoven, gerici milliyetçi, militarist ve faşist propaganda malzemesinden arındırılarak ilerici, demokratik ve sosyalist kültür, bilim ve sanat eserleriyle zenginleştirilmesi

■ Ortadereceli okullarda kol çalışmalarının ve sportif faaliyetlerin canlandırılması, duvar gazeteleri çıkarılması; kol çalışmalarının ve diğer faaliyetlerin yürütülmesinde öğrenci örgütlerinin görevlendirecekleri yöneticilerin ve üyelerin söz sahibi olması

■ Öğrencileri içinden geldikleri çevreye ve topluma yabancı, asosyal varlıklar haline getiren, ezilen ulusun ve ulusal azınlıkların gençliği için de bir asimilasyon aracı niteliği taşıyan parasız yatılılık sisteminin kaldırılması

■ Bunun yerine, ihtiyaç duyulan yerlerde, çevre ilçe ve köylerden gelenlerin barınabilmesi için ortaöğrenim kurumları bünyesinde yurtlar açılması; bu yurtlarda kalan öğrencilerin barınma, beslenme, giyim, kitap, defter vb. ihtiyaçlarının parasız karşılanması; öğrencilerin ve velilerinin kendi örgütleri aracılığıyla bu yurtların yönetiminde söz sahibi olmaları

ÇALIŞAN GENÇLİK KESİMLERİ İÇİN

■ 16 yaşından küçüklerin çalıştırılmasının yasaklanması, 16-18 yaş arasındaki gençler için işgününün 6 saatle sınırlandırılması; mevcut Çıraklık Yasasının çırak ve kalfalar üzerindeki ezici baskı ve sömürüyü meşrulaştıran anti-demokratik niteliğinden ötürü tümüyle kaldırılması, yukardaki talebe uygun demokratik bir yasa çıkarılması

■ Mevcut Çıraklık Yasası ile tamamen patronların inisiyatifine terkedilmiş olan çırakların ve kalfaların eğitimi sorununun patronların inisiyatifinden çıkarılması, onlara genel ve mesleki eğitim verecek kursların ve meslek okullarının açılması

■ Bu okul ve kursların programlarının tespitinde ve uygulanmasında öğrenci, öğretmen, veli örgütleri ile işkolunda yetkili sendika temsilcilerinin sözsahibi olmaları

■ Akşam liseleri ile ortaokullarının geliştirilmesi, bu alanda daha çok mesleki okullaşmaya ve kurslara ağırlık verilmesi; bu okulların ve kursların öğrencilerinin ders-te geçen zamanlarının çalışma saatleri içinde sayılması

■ Tarım meslek liselerinin geliştirilmesi ve sayılarının arttırılması; bu okullarda kooperatifçilik ve modern teknolojinin tarıma uygulanma yolları üzerine eğitim verilmesi

■ Halk Eğitim Merkezlerinin faşistlerin yönetim ve denetiminden çıkarılması; bu kurumlara işlerlik kazandırılarak, okuma-yazma öğretimi ve mesleki eğitim çabalarının yoğunlaştırılması,

AYRICA

Asli görevleri eğitim olmamakla birlikte, eğitim alanında da önemli rolleri olan ve tüm gençliği etkileme durumunda olan kurumlardan;

■ TRT'nin yeniden özerkliğine kavuşturulması; yönetim organlarında öğrenci, öğretmen ve veli örgütlerinin de temsil edilmesinin sağlanması; Radyo ve TV programlarının eğitici-öğretici bölümler de konularak düzenlenmesi, bu yöndeki mevcut uygulamaların demokratikleştirilmesi

■ Bakanlığa bağlı il ve ilçe kütüphanelerinin çoğaltılması ve yaygınlaştırılması, gezici kitaplıkların çoğaltılıp güçlendirilmesi, en geniş halk kitlelerine, en ücra gecekondu semtlerine ve köylere ulaşmalarının sağlanması

■ Sendikaların, kooperatif ve köylü birliklerinin, kadın örgütlerinin gençlik seksiyonları kurmaları; kadın, gençlik, öğretmen, öğrenci velisi, işçi ve köylü örgütlerinin, diğer sorunlarda olduğu gibi, gençliğin eğitim sorunlarına yönelik faaliyetlerde de işbirliği yapmaları

■ Sendikaların toplu sözleşmelerde işçi çocuklarının eğitim harcamaları için kopardıkları hakların artırılması, ilgili yasalara konacak hükümlerle bu konunun toplu iş sözleşmesinin zorunlu bir maddesi haline getirilmesi

■ Halkevlerinin ve halkodalarının örgütlenmesinin güçlendirilip yaygınlaştırılması ve özellikle köylerde halkodalarının açılması çabalarının yoğunlaştırılması, kültür ve sanat yanı ağır basan faaliyetlerinin en ücra gecekondu semtlerine ve köylere kadar götürülmesi...

KAYNAKÇA :

1. Marksçı - Leninci Felsefe Sözlüğü, Konuk y. 1976, s. 177
2. age, s. 177
3. age, s. 177
4. age, s. 177
5. age, s. 177 - 178
6. Lenin'den aktaran age, s. 178
7. Manifesto, K. Marks - F. Engels, Öncü Kitabevi, s. 45 - 46
8. Emperyalizm, Lenin, Sol y. 1974, s. 109
9. age, s. 84
10. age, s. 94
11. age, s. 122 - 123
12. age, s. 139
13. Marksçı - Leninci Felsefe Sözlüğü, s. 178
14. age, s. 178
15. Manifesto, s. 69
16. Eğitim Politikası ve Pedagoji Üzerine, Konuk y. s. 60
17. age, s. 62
18. age, s. 35
19. age, s. 35
20. age, s. 65
21. Emperyalizm, s. 97
22. age, s. 96
23. age, s. 125
24. age, s. 151
25. age, s. 151 - 152

26. age, s. 152
27. age, s. 152
28. age, s. 152
29. Marksçı - Leninci Felsefe Sözlüğü, s. 66
30. Eğitim Politikası ve Pedagoji Üzerine, s. 23 - 24
31. Marksçı - Leninci Felsefe Sözlüğü, s. 66
32. Emperyalizm, s. 151
33. Eğitim Politikası ve Pedagoji Üzerine, s. 23-24
34. age, s.
35. age, s. 27
36. TSİP Programı, İlke Sayı. 28
37. agy
38. agy
39. agy

TÜSTAV